

1

2

3

Przewodnik Turystyczny Lokalne Grupy Działania *Doliną Wieprza i Leśnym Szlakiem*

4

5

6

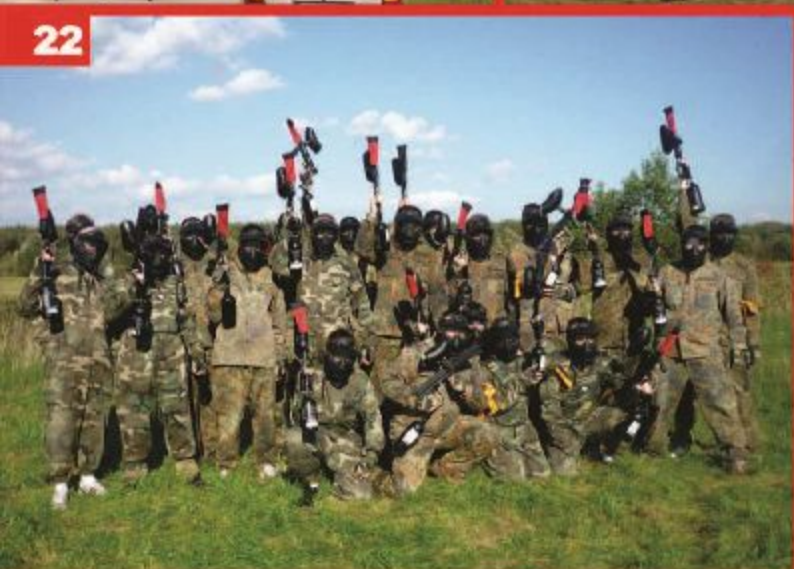
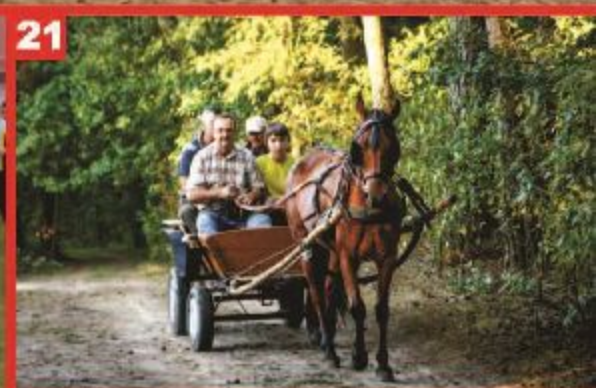
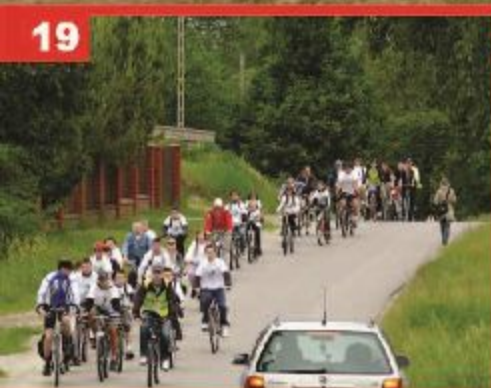
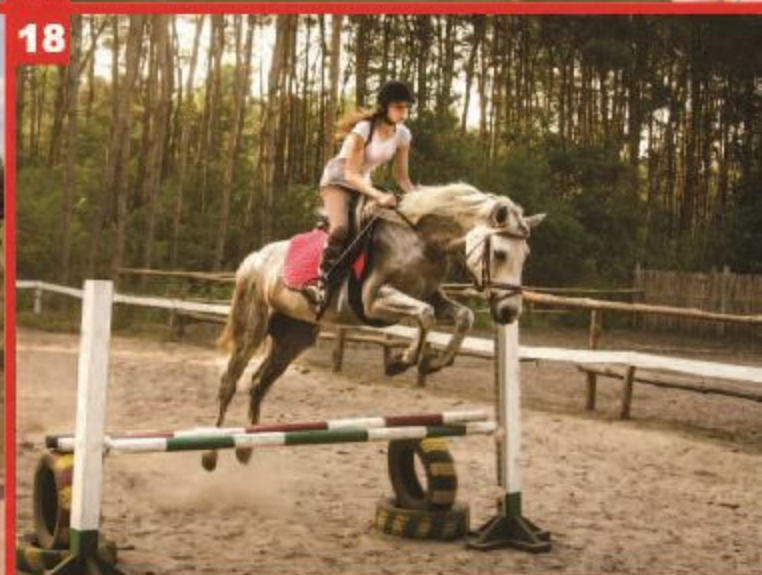
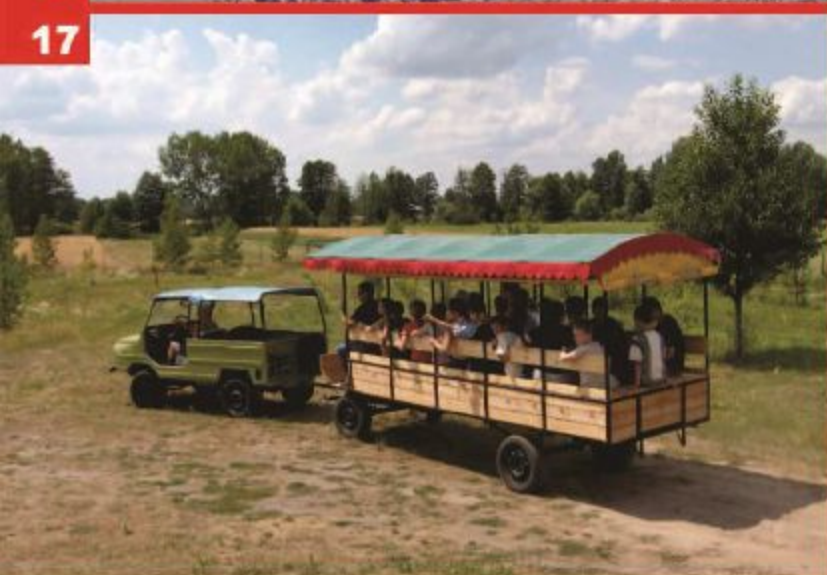
7

Europejski Fundusz Rolny na rzecz
Rozwoju Obszarów Wiejskich

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”
Publikacja finansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach osi 4 – LEADER
Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013

Pomost rekreacyjny nad jeziorem Firlej.
(Foto: GOSiR Firlej)

Sezon turystyczny.
(Foto: GOSiR Firlej)

Sprzęt pływający.
(Foto: GOSiR Firlej)

Wypożyczalnia rowerów.
(Foto: GOSiR Firlej)

Gmina Firlej

Gmina Firlej

Urząd Gminy Firlej
ul. Rynek 1, 21-136 Firlej
tel. 81 857 50 41
fax 81 857 50 81
sekretariat@firlej.pl
www.firlej.pl

Gmina Firlej położona jest na równinnych terenach Polesia Lubelskiego, w jego wschodniej części zwanej Małym Mazowszem. Obejmuje obszar 126,4 km², który zamieszkuje ok. 6100 mieszkańców. Siedzibą gminy jest miejscowość Firlej, leżąca nad jeziorem o tej samej nazwie. Zarówno to jezioro, jak i oddalone o 1 km jezioro Kunów, usytuowane są w bruzdzie dolinnej dawnego biegu Wieprza.

Widok jeziora Firlej z lotu ptaka. (Foto: GOSiR Firlej)

Cechą wyróżniającą Firlej spośród szeregu gmin regionu są walory przyrodniczo – krajobrazowe. Dzięki specyficznemu mikroklimatowi lasów sosnowych i atrakcyjnej lokalizacji, gmina posiada wielki potencjał rozwoju turystyki. Brak przemysłu i ośrodków miejskich był czynnikiem powodującym, iż tutejszy krajobraz nie uległ degradacji. Umiejętne i racjonalne inwestowanie nie niszczy środowiska naturalnego, lecz sprzyja podnoszeniu standardu życia mieszkańców oraz rozbudowie bazy turystycznej.

Na terenie gminy znajdują się dwa duże jeziora: Firlej i Kunów. Jezioro Firlej, zagospodarowane turystycznie, atrakcyjnie położone wśród sosnowych lasów jest otoczone licznymi ośrodkami wypoczynkowymi. Znakomicie spędzą tu czas amatorzy słońca i wody. Większość ośrodków posiada strzeżone w sezonie letnim kąpieliska z pięknymi, piaszczystymi plażami.

Jezioro Kunów położone jest na północny zachód od jeziora Firlej. Jest siedliskiem licznych gatunków chronionej fauny i flory takich jak łabędź niemy, czapla siwa, krogulec czy myszołów. Występują tu również kukułka szerokolistna, ostrzew spłaszczony, rosiczka okrągłolistna itd. To raj dla wędkarzy, miłośników windsurfingu i kitesurfingu.

Występ zespołu Galec uOrklestra podczas Dni Firleja. (Foto: GOSiR)

Żeglarze i kajakarze na jeziorze. (Foto: GOSiR Firlej)

Firlej to nie tylko jeziora. Można tutaj łączyć aktywny wypoczynek ze zwiedzaniem zabytków, których nie brakuje w okolicy. Miejsca, które warto zobaczyć to m.in. pomnik J. Piłsudskiego, drewniany kościół parafialny z 1879r. z dzwonnicy i ogrodzeniem, cmentarz parafialny w Firleju z zabytkowymi nagrobkami, cmentarze: powstańców styczniowych w Sobolewie, kolonistów niemieckich w Sobolewie i Starym Antoninie oraz poległych w czasie I wojny światowej w Wólce Mieczysławskiej. Warty polecenia jest również park i dworek w Rawitynie oraz kapliczka z przełomu XIX/XX wieku w Przypisówce. Duże kompleksy leśne bogate w dziką zwierzynę, grzyby, jagody i borówki, a także cisza i spokój sprzyjają wypoczynkowi.

Dla miłośników wędrówek pieszych i rowerowych wytyczone są trasy. Wszystkie mają swój początek i koniec w centrum Firleja:

- trasa żółta prowadzi wokół Jeziora Firlej, następnie przecina drogę krajową nr 19, biegnie wśród lasów, nad strużką i drogą Firlej – Budy powraca do centrum;
- trasa zielona biegnie wokół jeziora Kunów;
- trasa czerwona prowadzi do miejscowości Serock, nad kanałem (można tu zobaczyć żeremia bobrów), następnie do Stalowni, skąd rozpościera się przepiękny, malowniczy widok na Pradolinę Wieprza.

Gmina Firlej jest bardzo popularna wśród wypoczywających, którzy chwalą sobie czystość, spokój, oraz wspaniałą, różnorodną przyrodę, jak również smaczną regionalną kuchnię, a także gościnność tutejszych gospodarzy i wygodę kwater agroturystycznych.

Jednym z najprężniej działających ośrodków kulturalnych w Gminie Firlej jest Gminna Biblioteka Publiczna. Specyficznym aspektem jej działalności jest to, że poza funkcją biblioteczną pełni ona również funkcję Domu Kultury i pracowni komputerowej z bezpłatnym dostępem do Internetu. W budynku biblioteki mieści się także Punkt Informacji Turystycznej. Niewątpliwą atrakcją dla gości jak i mieszkańców gminy jest coroczny festyn „Dni Firleja”. To okazja do wspaniałej zabawy ale też możliwość zobaczenia największych gwiazd sceny muzycznej. W poprzednich latach organizatorzy zapraszali różnych artystów i zespoły m.in. Boney M, Kombii, Leszcze, Czerwone Gitary, Trubadurzy, Urszula, Krzysztof Krawczyk, Golec uOrkiestra, Ivan Komarenko, Akcent i inni.

Pomnik J. Piłsudskiego w Firleju.
(Foto: GBP w Firleju)

Cmentarz powstańców styczniowych w Sobolewie. (Foto: GBP w Firleju)

Kościół w Firleju zimą (Foto: A. Wazny)

Jezioro Firlej o zachodzie słońca (Foto: A.Ważny)

43,5% obszaru gminy Firlej zajmuje Obszar Chronionego Krajobrazu „Pradolina Wieprza”. Obejmuje on rozległe doliny Wieprza i Tyśmienicy, przyległą wysoczyznę morenową wraz z jeziorami Kunów i Firlej oraz sąsiednimi kompleksami leśnymi.

Dodatkową atrakcją gminy są dwie rzeki: Wieprz i Tyśmienica ze swoistym różnicowanym otoczeniem.

Meandryczne zakola i dobrze zachowane fragmenty starorzeczy uatrakcyjnają równinny krajobraz. Miłośnicy wędkowania znajdą tutaj liczne gatunki ryb, m.in. karasie, szczupaki, węgorze, sandacze, leszcze, płocie i karpie.

Żeglarze na jeziorze (Foto: GBP w Firleju)

Widok z pomostu na jeziorze (Foto: GOSiR Firlej)

Restauracja Imperium (Foto: A.Ważny)

Dni Firleja (Foto: GOSiR Firlej)

Zajazd Sosnowe Uroczysko (Foto: A.Ważny)

Firlejowe Słolo (Foto: G.Adamski)

Niewątpliwą atrakcją dla gości jak i mieszkańców gminy jest coroczny festyn „Dni Firleja”. To okazja do wspaniałej zabawy ale też możliwość zobaczenia największych gwiazd sceny muzycznej.

W poprzednich latach organizatorzy zapraszali różnych artystów i zespoły m.in. Boney M, Kombii, Leszcze, Czerwone Gitary, Trubadurzy, Urszula, Krzysztof Krawczyk, Golec uOrkiestra, Ivan Komarenko, Akcent i inni.

Turystyka oraz jej rozwój jest jednym z priorytetów w działalności władz samorządowych gminy od wielu lat.

W latach 2011-2012 Gmina realizowała projekt pn. Jezioro Firlej ośrodkiem rekreacyjno-edukacyjnym.

W ramach projektu wybudowano dwa pomosty rekreacyjne na Jeziorze Firlej o długości 108 i 105 metrów długości, oraz promenadę wokół jeziora o długości 4,5 km. W ramach inwestycji powstał również parking dla samochodów osobowych.

Ciąg pieszo-rowerowy jest wyposażony w oświetlenie parkowe LED oraz obiekty małej architektury: ławki i kosze na śmieci.

Zakupiono też sprzęt pływający (m. in. rowery wodne i kajaki) oraz wyposażenie zapewniające bezpieczeństwo użytkowników.

Infrastruktura turystyczna z roku na rok dynamicznie się rozwija tworząc dogodne warunki dla amatorów różnych form odpoczynku.

Dni Firleja (Foto: GOSiR Firlej)

Turystyka i rekreacja**Ośrodek Wypoczynkowy „FOREST”**

ul. Wczasowa 1; 21-136 Firlej
tel. (81) 311 50 05; 691 103 344
e-mail: forest-firlej@o2.pl
www.jeziorofirlej.pl

Ośrodek Wypoczynkowy "Firlejowski Zakątek"

tel. 660 737 459
e-mail: rezerwacja@firlej-domki.pl
www: http://www.firlej-domki.pl

Agroturystyka**Kwatera letniskowa "U Strażaka"**

Kunów 103; 21-136 Firlej,
tel. 665 115 868,
e-mail: osp-kunow@wp.pl

Gospodarstwo agroturystyczne Anna Pakiet

ul. Serocka 2; 21-136 Firlej,
tel. (81) 857 51 16

Gospodarstwo agroturystyczne Maria Trąbka

ul. Serocka 3; 21-136 Firlej
tel. (81) 857 51 18

**Gospodarstwo agroturystyczne
Grażyna Powalka**

Kunów 32; 21-136 Firlej
tel. (81) 857 52 56; 665 140 890

Gospodarstwo agroturystyczne Henryka Dudek

Wola Skromowska 84; 21-150 Kock
tel. (81) 859 15 09

**Gospodarstwo agroturystyczne Urszula i Piotr
Osikowie**

Wola Skromowska 1; 21-150 Kock
tel. 502 298 797

**Gospodarstwo agroturystyczne Wiesława
i Edward Zdunkowie**

Kunów 92; 21-136 Firlej
tel. (81) 857 51 80

Gospodarstwo agroturystyczne Anna Zielińska

ul. Spacerowa 8; 21-136 Firlej
tel. (81) 857 53 79

Gospodarstwo agroturystyczne Tomasz Żeleźnik

Serock 8; 21-136 Firlej
tel. 663 993 699

**Gospodarstwo agroturystyczne Zbigniew
Wójtowicz**

ul. Cmentarna 61; 21-136 Firlej,
tel. (81) 857 51 23; 501 505 129

Gminny Ośrodek Sportu i Rekreacji w Firleju

ul. Choiny 1; 21-136 Firlej
tel. (81) 857 50 81; 609 336 533
e-mail: gosir@firlej.pl
www. gosir.firlej.pl

Ośrodek Wypoczynkowy "Polesie"

ul. Wczasowa 4; 21-136 Firlej
tel. (81) 857 50 78; 600 089 320
e-mail: polesie@naturatour.pl
http://naturatour.pl/piresie

Gościniec "Kamienny Potok"

ul. Lubartowska 40; 21-136 Firlej
tel. 602 585 062
www.kamienny-potok.pl

Ośrodek Wypoczynkowy "CARITAS"

ul. Choiny 2; 21-136 Firlej
tel. 604 654 130

Ośrodek Wypoczynkowy "MARTA"

ul. Wczasowa 3; 21 -136 Firlej
Tel. (81) 857 53 89; 508 327 633; 501 365 025
e-mail:owmartafirlej@gmail.com

Restauracja Imperium Mirosław Romanowski

ul. Lubelska 1; 21-136 Firlej
tel. (81) 857 54 26; 857 55 73; 603 374 108
e-mail: imperiumfirlej@wp.pl
www.restauracjaimperium.pl

Ośrodek Wypoczynkowy "WODNIK"

ul. Wczasowa 2; 21-136 Firlej
tel./fax. (81) 857 50 23; 691 660 210
www.wodnikfirlej.pl

KOMPLEKS**Rekreacyjno- Hotelowo- Wypoczynkowy
„ FIRLEJOWE SIOŁO”**

Wólka Rozwadowska 5A; 21-136 Firlej
tel./fax.(81) 477 81 26; 668 806 687
e-mail: restauracja@firlejowesiolo.pl
www.firlejowesiolo.pl

Zajazd „Sosnowe Uroczysko”

ul. Serocka 35, 21-136 Firlej
tel. 724 350 304
zajazd.sosnoweuoczysko@wp.pl

Fasada Muzeum Zamoyskich w Kozłowie od strony ogrodu
(Foto: LGD)

Wyroby rękodzieła ludowego (Foto: UG Kamionka)

Kapela ludowa "To i Owo" (Foto: Z.Sienkiewicz)

Gmina Kamionka

Gmina Kamionka

Urząd Gminy w Kamionce
ul. Lubartowska 1; 21-132 Kamionka
tel.(81) 852 70 39; 852 70 01
fax.(81) 852 70 58
e-mail: sekretariat@ugkamionka.pl
www.kamionka.pl

Gmina Kamionka leży prawie w całości w obrębie zlewni rzeki Mininy, prawostronnego dopływu Wieprza. Duży wpływ na stosunki hydrologiczne na tym terenie ma także rzeka Parysówka, która jest największym dopływem Mininy. Jej długość wynosi 17,5 km. Doliny Mininy i Parysówki były w warunkach naturalnych stale lub okresowo podmokłe.

Najstarsza zachowana pewna wzmianka o Kamionce (Camon'ka) pochodzi z 1415 roku. W 1450 roku Jan z Oleśnicy, za zgodą Kazimierza Jagiellończyka, przekształcił system prawny miasta z prawa polskiego na niemieckie, co bardzo poprawiło sytuację ekonomiczną i prawną mieszkańców. W 1656 roku Kamionka została splądrowana i spalona przez wojska szwedzkie. Wtedy straciła m.in. dawne przywileje królewskie. Jacek Michałowski - ówczesny właściciel, starosta krzepicki, przywilejem Jana Kazimierza z 1659 roku przywrócił miastu prawo magdeburskie. W 1869 r. odebrano Kamionce prawa miejskie. Otrzymała status osady i stała się siedzibą gminy. Funkcję tę pełni po dzisiejszy dzień.

Gmina częściowo jest położona na obszarze Kozłowieckiego Parku Krajobrazowego a w większej części na obszarze jego otuliny, przez które przebiega trasa rowerowa. Kozłowiecki Park Krajobrazowy utworzono w 1990 roku jako jedno z ogniw Ekologicznego Systemu Obszarów Chronionych województwa lubelskiego. Swoim zasięgiem obejmuje znaczną część Lasów Kozłowieckich (ponad 90% powierzchni parku), wchodzących w skład Nadleśnictwa Lubartów. Zwartemu kompleksowi leśnemu towarzyszą łąki, stawy, bagienka oraz niewielkie osady leśne i rolnicze.

Kapela ludowa "To i Owo" (Foto: Z.Sienkiewicz)

Dziedziniec Muzeum Zamoyskich w Kozłówce (Foto: LGD)

Kościół parafialny w Kamionce (Foto: M. Misztal)

Fasada boczna Muzeum Zamoyskich w Kozłowiec
(Foto: LGD)

Kaplica grobowa Zamoyskich
(Foto: parafia w Kamionce)

Kościół parafialny pw. św. Ap. Piotra i Pawła.

Zbudowany na przełomie XV i XVI wieku, jest najstarszy w powiecie lubartowskim i należy do najstarszych w całym województwie lubelskim. Mimo przekształceń zachował gotycką bryłę, co na Lubelszczyźnie stanowi ewenement. W latach 70-tych XVI w. zajęli go kalwini. Ok. 1610 roku znalazł się ponownie w posiadaniu katolików. Budowla była w wielkim zaniedbaniu, remonty zaczęto jednak przeprowadzać ok. 1679 roku, m.in. wykonano portal. Na początku XVIII w. dobudowano 2 kruchty i kaplicę. W XIX w. odnowiono ściany, położono posadzki, naprawiono dach i pod koniec gruntownie wyremontowano, dobudowując jeszcze kaplicę

Matki Bożej, przybudówkę i wieżyczkę. Podczas I wojny światowej kościół był częściowo uszkodzony, prace remontowe przeciągały się do 1938 roku.

Kościół wraz z otaczającym go murem z bocznymi kapliczkami tworzy unikatowy zespół sakralny. Przy kościele znajduje się również stara zabytkowa organistrówka.

Kaplica grobowa Weysenhoffów

Wzniesiona na planie koła w połowie XIX w. dla właścicieli Samokłesk. Znajduje się przy kościele parafialnym w Kamionce. Spoczywają tu członkowie rodziny Weysenhoffów.

Kaplica cmentarna

Na cmentarzu parafialnym w Kamionce podziwiać też można kaplicę grobową rodziny Zamoyskich z początku XIX wieku oraz zabytkowe nagrobki z XIX w. Jest jedyną kubaturową budowlą w granicach cmentarza. Elewacja frontowa zwrócona jest na wschód – w kierunku elewacji frontowej pałacu Zamoyskich w Kozłowiec i znajduje się na przedłużeniu osi tej rezydencji, która jest położona w odległości ok. 2 km.

Muzeum Zamoyskich w Kozłowiec (zespół pałacowo-parkowy).

Pałac wzniesiony został około 1742 roku dla rodziny Bielińskich według projektu Józefa Fontany. W roku 1799 stał się własnością rodziny Zamoyskich. Na przełomie XIX i XX wieku został gruntownie przebudowany przez Konstantego Zamoyskiego, któremu obiekty zawdzięcza swój obecny kształt i wyposażenie. W czasach swojej świetności (koniec XIX i początek XX wieku) pałac pełnił funkcję centrum ordynacji kozłowieckiej.

We wnętrzach pałacowych zachował się autentyczny wystrój z przełomu XIX i XX wieku w stylu Drugiego Cesarstwa. W skład kompleksu parkowo – pałacowego wchodzi kaplica pałacowa, która wzorowana na kaplicy królewskiej w Wersalu, skąd skopiowano sztukaterie, kolumnadę, ołtarz i prospekt organowy.

Kaplica grobowa Weysenhoffów (Foto: LGD)

Trzon zbiorów stanowi wyposażenie ruchome pałacu, tworzące jedyny w Polsce zespół dziewiętnastowiecznych portretów, kopii obrazów i rzeźb, mebli, ram, luster, karniszy, lambrekinów, kotar, świeczników. Muzeum posiada również bogate zbiory porcelany, szkła, sreber, tkanin i innych przedmiotów rzemiosła artystycznego. Pałacowa biblioteka liczy 7300 woluminów, w tym 620 starodruków. Zbiory archiwum zawierają ponad 5000 listów i dokumentów. Zachowało się prawie 1900 zabytkowych fotografii oraz 1500 rolek z nagraniami muzyki klasycznej do odtwarzania na pianoli i organoli.

W budynku dawnej powozowni mieści się jedyna w Polsce Galeria Sztuki Socrealizmu, w której prezentowane są prace ze znajdujących się w muzeum wielkich zbiorów sztuki pierwszej połowy lat 50 - tych XX wieku. Kolekcja ta liczy 1600 rzeźb, obrazów, rysunków, grafik i plakatów.

Ponadto w budynkach gospodarczych zrekonstruowano i udostępniono zwiedzającym powozownię. Muzeum tworzy zespół pałacowo-parkowy. W części parkowej można zobaczyć pomniki przyrody: dąb szypułkowy, wiąz górski 3 szt., buk zwyczajny. Zespół pałacowo-parkowy jest obecnie jednym z najbardziej rozpoznawalnym w Europie polskim muzeum.

Pałac Weysenhoffów w Samoklęskach.

Ród Weysenhoffów, władał majątkiem Samoklęski od 1824 roku, kiedy to generał Jan Weysenhoff nabył go od Czartoryskich. W nim spędził ostatnie lata swojego życia, tutaj również zmarł. Pochowany został w kaplicy grobowej w Kamionce, której kształt (rotunda) jest unikatowy w skali województwa.

Na terenie miejscowości znajduje się zespół parkowo-pałacowy, w którego skład wchodzi pałac, oranżeria i park. Pod względem stylistycznym reprezentuje on rozwinięty klasycyzm. Zbudowany został w 1800 roku według projektu znanego architekta doby oświecenia, Christiana Piotra Aignera. W parku pałacowym znajdują się pomniki przyrody: buk zwyczajny, dąb szypułkowy i jesion wyniosły.

W Samoklęskach funkcjonuje gospodarstwo rybackie, które gospodaruje na stawach o powierzchni ok. 300 ha. Znajduje się tam jedna z największych w Polsce wylęgarni ryb ciepłolubnych. Stawy w Samoklęskach położone są na terenie Kozłowieckiego Parku Krajobrazowego.

Na terenie gminy licznie występują kapliczki przydrożne utrzymywane i pielęgnowane przez lokalną społeczność.

Muzeum Zamoyskich w Kozłowie (Foto: M. Misztal)

Pałac Weysenhoffów w Samoklęskach (Foto: M. Misztal)

Duże połacie lasu wykazuje skład gatunkowy zbliżony do naturalnego. Charakterystyczne są drzewostany stare, przeważnie sosnowe z domieszką dębu szypułkowego, brzozy brodawkowatej i osiki, rzadziej lipy, grabu i świerka. W niektórych partiach lasu duży udział ma stosunkowo rzadki gatunek - dąb bezszypułkowy, rosnący tu blisko wschodniej granicy naturalnego zasięgu. Jego największe zgrupowanie objęto ochroną rezerwatową (rezerwat Kozie Góry). W runie Lasów Kozłowieckich, na polanach, śródleśnych torfowiskach i wilgotnych łąkach występuje wiele rzadkich gatunków roślin. Wśród nich na szczególną uwagę zasługują: paproć - nasięźrał pospolity, bardzo rzadki skrzyp zimowy, widłak jałowcowaty, modrzewnica zwyczajna, wawrzynek wilcze-hyko, bluszcz pospolity, lilia złotogłów, wielosił błękitny, tojad dzióbaty, listera jajowata, turówka leśna i inne.

Fauna parku jest reprezentowana przez: bociana czarnego, pustułkę, dzięcioła czarnego, dzięcioła białogrzbietego. Osobliwością wśród ssaków są daniela (Dama dama). Licznie występuje także zwierzyna łowna: jelenie, sarny, dziki. Na stawach w Samoklęskach gnieździ się m.in. krakwa, łabędź niemy, błotniak stawowy, rybitwa zwyczajna.

W odległości około 12 km od centrum gminy, na terenie Kozłowieckiego Parku Krajobrazowego znajduje się Rezerwat przyrody „Kozie Góry” utworzony w 1958 roku. Jego powierzchnia wynosi 41,04 ha. W rezerwacie stwierdzono 14 gatunków drzew, 6 gatunków krzewów, 91 gatunków roślin kwiatowych i paprotników oraz 12 gatunków mszaków. Fauna rezerwatu jest typowa dla wnętrza dużych kompleksów leśnych o dużym zróżnicowaniu poziomym i pionowym. Występują tutaj: żółw błotny, bocian czarny orlik krzykliwy, dzięcioł czarny, kowalik, słowik szary i świstunka, a także liczne dziki, zające, jelenie i sarny. Rezerwat powstał w celu zachowania ze względów przyrodniczych i naukowych fragmentu lasu dębowego o charakterze naturalnym. Rośnie tutaj ponad 300 okazów dębu bezszypułkowego – jest to najbardziej wysunięte na wschód stanowisko tego gatunku. Na Wysoczyźnie Lubartowskiej stanowi on charakterystyczny element krajobrazu siedlisk piaszczystych.

Środowisko przyrodnicze w tym lasy kozłowieckie i mało skażone środowisko stwarzają warunki przyjazne dla wypoczynku i relaksu na łonie natury.

W ciągu ostatnich lat, dzięki staraniom władz gminy, wyremontowano i zmodernizowano większość obiektów użyteczności publicznej m.in. świetlice wiejskie i biblioteki, przystosowując je do oczekiwań i potrzeb mieszkańców naszej gminy. Wyremontowano drogi gminne, stworzono ścieżki rowerowe.

Agroturystyka Stare Pole (Foto: J. Bielińska)

Gminna Biblioteka Publiczna w Kamionce
(Foto: UG Kamionka)

Rzeczka Mlnina
(Foto: UG Kamionka)

Noclegi i restauracje

Gospodarstwo agroturystyczne Na Wólce (Foto: właściciel)

**Gospodarstwo agroturystyczne
„Rządówka” Łukasz Kornacki**
Kozłówka 8; 21-132 Kamionka
tel. (81) 852 82 20; 605628747
e-mail: ek_kornaccy@wp.pl
www.rzadcowka.pl

Gastronomia

Restauracja „Gościniec Kozłowiecki”

Kozłówka 6; 21-132 Kamionka
tel. (81) 852 80 70; 695379062
e-mail: info@kozlowka.com
www.kozlowka.com

Restauracja Gościniec Kozłowiecki
(Foto: UG Kamionka)

Gospodarstwo agroturystyczne Rządówka
(Foto: UG Kamionka)

**Gospodarstwo agroturystyczne
„Stare Pole” Jolanta Bielińska**

Stare Pole 1A; 21-132 Kamionka
tel. 661 080 357

www.facebook.com/agroturystyka.s
tarepola

**Eko Agroturystyka „Zaścianek
Dąbrowiecki” Ryszard Dybała**

Dąbrówka 48; 21-123 Kamionka
tel. (81) 756 70 24; 512053814

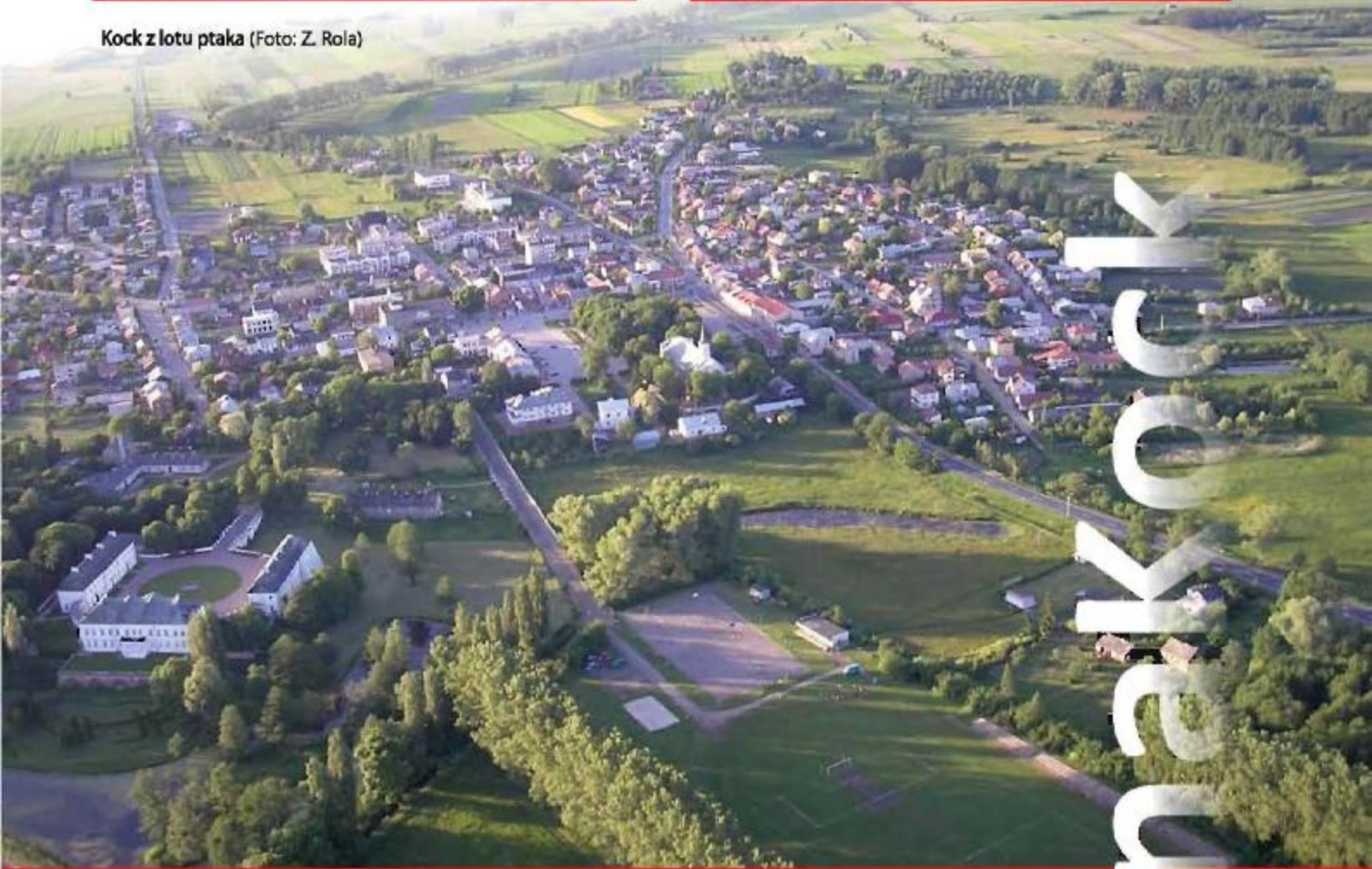
Cmentarz wojenny w Kocku (Foto: UM Kock)

Kopiec Berka Joselewicza (Foto: P. Ciszewski)

Kock z lotu ptaka (Foto: Z. Rola)

Gmina Kock

Urząd Miejski w Kocku

ul. Jana Pawła II 29; 21-150 Kock

tel. 81 8591004, 81 8591005, fax: 81 9591059

e-mail: kock@kock.pl

www.kock.pl

Gmina Kock

Gmina miejsko - wiejska Kock ma obszar 100,62 km² z czego miasto zajmuje 16,78 km². 71% powierzchni gminy stanowią użytki rolne a 17% leśne. Teren gminy zamieszkuje prawie 6 900 mieszkańców.

Obszary Natura 2000

Dolina Tyśmienicy

Obejmuje tereny w pobliżu miejscowości Górka Kocka położonej we wschodniej części gminy. Dolina Tyśmienicy jest siedliskiem wielu rzadkich gatunków roślin i zwierząt. Bogactwo to wynika z utrzymywania się tradycyjnych sposobów gospodarowania na tych terenach (ekstensywne użytkowanie łąk, pastwisk, stawów i starorzeczy i rolnictwo ekologiczne). Ilość i różnorodność gatunków ptaków zamieszkujących dolinę rzeczną zdecydowała o uznaniu tego miejsca za ostoję ptasia.

W 2004 r. została utworzona ostoja ptasia wchodząca w skład sieci Natura 2000. Objęła ona fragment doliny Tyśmienicy pomiędzy Ostrowem Lubelskim a Kockiem. Powołano ją w celu ochrony wyróżniających się w skali Europy walorów ornitologicznych, w szczególności ochrony gatunków ptaków, m.in. bąka, bociana białego i czarnego, bielika, błotniaka stawowego, kropiatki, derkacza, bataliona, dubelta, kilku gatunków mew i rybitw, podróżniczka, zimorodka i innych.

Obszar Natura 2000. Dolina Wieprza
(Foto: UM Kock)

Annówka Tyśmianka jesienią
(Foto: UM Kock)

Starorzecze Tyśmienicy Górka Kocka
(Foto: UM Kock)

Dolina dolnego Wieprza

Tereny te, położone w południowo-zachodniej części gminy z miejscowościami Ruska Wieś, Bożniewice i Zakalew, znane są z dzikiej przyrody. Jej istnienie uzależnione jest od zachowania rzeki w naturalnym stanie. Tereny te zaliczane są do największego w regionie lubelskim obszaru chronionego krajobrazu – Pradoliny Wieprza. Dzisiejsze krajobrazy tworzą łagodne, lekko faliste, czasem zdenudowne równiny morenowe. Rzeka wije się tu leniwie, meandrując po piaszczysto-żwirowym podłożu. Występują tu liczne malownicze starorzecza. Odcinek Wieprza uznawany jest za jeden z najbogatszych pod względem faunistycznym obszarów Lubelszczyzny. Stanowi miejsce bytowania setek gatunków kręgowców. Na szczególną uwagę zasługują ptaki. Obok zimorodków, perkozów, bąków, kokoszki wodnej występują również gęgawy i żurawie. Położone wśród łąk zadrzewienia i zakrzaczenia stanowią miejsce schronienia i rozrodu wielu innych rzadkich gatunków: remiza, słowika szarego, dudka kszycza, derkacza, rycyka, płaskonosza, cyranki, krwawonosa i błotnika łąkowego. Nad Wieprzem występują liczne drapieżniki takie jak myszołów, bielik, błotniak czy pustułka. Wody Wieprza kryją wiele gatunków ryb a także coraz częściej spotykane bobry i wydry. Osobliwością jest występujący tu żółw błotny.

Meandry na Wieprzu. Bożniewice (Foto: UM Kock)

Annówka

Utworzony został w celu ochrony zwartego, dobrze zachowanego kompleksu leśnego, w którym udział starodrzewu przekracza 30%. Powierzchnia OChK "Annówka" wynosi 2 069 ha. Jest to obszar zwarty, zróżnicowany fitosocjologicznie, gdzie przeważają sosnowe bory suche i świeże. Występuje tu bogata fauna i flora. m in. bielik, błotniak stawowy, grązel żółty i grzybień biały w stawie „Tyśmianka”.

Starorzecze Wieprza Ruska Wieś (Foto: UM Kock)

Zbiornik Kęsy. Bożniewice (Foto: UM Kock)

SZLAK TURYSTYCZNY im. Generała Franciszka Kleeberga

DEBLIN – Głusiec (0,0 km), Masów (8,5 km), Bobrowniki (12,6 km), Sarny (19,6 km), Osmolice (24,0km), Żabianka (27,4 km), Sobieszyn (31,9 km), Brzozowa Zesp. Szkół (34,3 km), Lendo (39,7 km), Kalinowy Dół (41,1 km), Helenów (44,5 km), Wola Gułowska PKS (47,5 km), Ernestynów (52,6), Kawęczyn (60,4 km), Białobrzegi (67,8 km), KOCK – Rynek PKS (71,7 km), KOCK – CMENTARZ WOJENNY (73,5 km).

Szlak zielony

Baza noclegowa

Hotelik OLIMIPA

ul. Gen. Kleeberga 68; 21-150 Kock
tel. 603 131 313

Gospodarstwo agroturystyczne

Grażyna i Andrzej Konarscy

ul. Radzyńska 58; 21-150 Kock
tel. (81) 85 91 369

Gospodarstwo agroturystyczne

Małgorzata Jonczak

Annówka 19; 21-150 Kock
tel. 600 528 337

Gastronomia

Olimpia dom weselny,

ul. Kleeberga 68; 21-150 Kock
tel. (81) 859 11 75

Dom weselny Rose,

ul. Piłsudskiego 17; 21-150 Kock
tel. 601 150 084

Bar pod Kasztanem,

ul. Piłsudskiego 20; 21-150 Kock

Bar Annabella,

ul. 1 Maja 2; 21-150 Kock

Pub u Julki,

ul. Pl. Anny Jabłonowskiej 4; 21-150 Kock

Klasycyistyczny kościół parafialny, ul. Rynek Pl. Jabłonowskiej

Zbudowany w latach 1779-1780 według projektu Szymona Bogumiła Zuga. Przy świątyni stoją dwie dzwonnice wzniesione na planie kwadratu. Kościół zmienił swój wystrój i kształt w wyniku dwukrotnej przebudowy; w końcu XIX wieku został rozbudowany poprzez wydłużenie bryły od strony prezbiterium; po pożarze w 1939 roku, powstałym wskutek działań wojennych - nadbudowano mury, a wewnątrz nakryto sklepieniem. Ma ono obecnie wygląd obszernej, widnej sali o klasycystycznej dekoracji ścian.

Stojący w sąsiedztwie stary kościół parafialny, pełniący przez około 100 lat funkcję zboru kalwińskiego, zachował do dzisiaj tylko jedną z kaplic, wykorzystaną przy budowie obecnej plebanii.

Zespół pałacowo-parkowy, ul. Tadeusza Kościuszki 1

Zespół pałacowy składa się z budynku głównej rezydencji i dwóch jednakowych oficyn, które ćwierćkolistymi łukami parterowych krużganków łączą się z pałacem. Za pałacem teren opada tarasami ku szerokiej dolinie Wieprza. Park krajobrazowy otaczający kompleks mieszkalny z trzech stron, zajmuje powierzchnię czterech hektarów.

Pierwotne założenia pałacowe, a także część kompozycji ogrodowych, powstały jeszcze w czasach Firlejów, w stylu renesansowym. Księżna Jabłonowska stworzyła zaś przyrodnicze dzieło, zaplanowane jako sentymentalny ogród arkadyjski, wzorowany na starogreckiej krainie „szczęśliwych pasterzy”. Główny projekt opracował Szymon Bogumił Zug, jednakże księżna była współautorką wielu koncepcji architektonicznych.

Ogród Jabłonowskiej słynął z osobliwych, unikalnych często roślin (ok. 590 gatunków). W cieplarni hodowano ananasy, pomarańcze i cytryny.

Rabinówka, ul. Wojska Polskiego 36

Drewniany, dobrze zachowany charakterystyczny budynek z wieżyczką zwany „Rabinówką”. Była to siedziba cadyka kockiego rabina M.M. Morgersterna, twórcy tzw. chasydyzmu kockiego (połowa XIX w).

Cmentarz Wojenny i pomnik Gen. F. Kleeberga, ul. Gen. Kleeberga 68

Na cmentarzu spoczywa dowódca SGO „Polesie” Gen. Brygady Franciszek Kleeberg oraz 81 jego żołnierzy poległych 2-3 października 1939 r. Gen. Kleeberg zmarł w niewoli w Weisser Hirsch koło Drezna gdzie został pochowany. Prochy generała sprowadzono 5 października 1969 r.; złożone zostały na cmentarzu wojennym. Przy skrzyżowaniu ul. Kleeberga i trasy łukowskiej znajduje się pomnik Generała Kleeberga, przy którym co roku odbywają się uroczystości upamiętniające wydarzenia z 1939 r.

Wojskowa Izba Pamięci, ul. Marcina Stępnia 6

Gromadzi 2,5 tysiąca eksponatów, z czego wiele z okresu kampanii wrześniowej 1939 r. Organizowane przy niej są pokazy światła i dźwięku oraz pokazy multimedialne.

Lokalizacja: ul. Marcina Stępnia 6, e-mail: muzeumkock@wp.pl, tel. 508 613 807 (przewodnicy).

Pałac Jabłonowskich wiosną (Foto: UM Kock)

Kock. Rabinówka (Foto: UM Kock)

Wojskowa izba pamięci (Foto: UM Kock)

Pomnik i plac Gen. Kleeberga (Foto: UM Kock)

Wnętrze kościoła w Kocku. (Foto: UM Kock)

Widok lotniczy Łowiska Wzory (Foto: UG Lubartów)

Gmina Lubartów

Gmina Lubartów

Urząd Gminy Lubartów
21-100 Lubartów , ul. Lubelska 18A
e-mail: ug@gmina-lubartow.pl
www.gmina-lubartow.pl
tel. (81) 855 35 86
fax.(81) 854 59 01

Gmina Lubartów zajmuje obszar 159 km². Jest gminą wiejską, otaczającą miasto Lubartów pierścieniem o szerokości od 3 do 10 km.

Gminę Lubartów zamieszkuje aktualnie ponad 10 900 osób i liczba ta stale wzrasta, co jest wynikiem pozytywnych tendencji demograficznych oraz faktu stale wzrastającej liczby inwestycji prywatnych w zakresie budownictwa mieszkalnego.

Gmina ma charakter typowo rolniczy, użytki rolne stanowią ponad połowę jej całkowitej powierzchni. Funkcjonuje tutaj ok. 2500 gospodarstw rolnych - wszystkie należą do kategorii gospodarstw indywidualnych.

Pomimo typowo rolniczego charakteru, na terenie gminy dobrze rozwija się przedsiębiorczość. Działalność prowadzi ponad 450 podmiotów gospodarczych, z czego zdecydowana większość należy do sektora prywatnego.

Cechą charakterystyczną gminy w skali powiatu i województwa jest wysoka lesistość – lasy zajmują 35 % jej powierzchni. Znajdujący się na terenie Gminy Lubartów kompleks Kozłowieckiego Parku Krajobrazowego nazywany „zielonymi płucami Lublina” sprzyja rozwojowi turystyki weekendowej. Ważnym walorem krajobrazowym jest także rzeka Wieprz, przy której funkcjonują przystanie kajakowe oferujące turystom liczne atrakcje.

Miejsce do odpoczynku w lesie (Foto: E. Sadowska)

Kozłowiecki Park Krajobrazowy obejmuje kompleks leśny (4 018 ha) oraz towarzyszące mu źródła, bagna i stawy, a także enklawy rolniczo – osadnicze (9 000 ha). Pomimo, że teren parku jest na ogół płaski, występuje tu duża różnorodność form rzeźby terenu. Dominują piaszczyste równiny z wydmami w postaci ciągów o długości nawet do 1,5 km. Napotkać tu można także wzniesienia morenowe (najwyższe z nich ma wysokość 197 m n.p.m.), wilgotne zagłębienia, koryta rzeczne, a także terasy zalewowe. Urozmaiceniem leśnego krajobrazu są doliny niewielkich rzek: Mininy i Ciemięgi oraz zespoły stawów rybnych.

Drzewostan leśny charakteryzuje się dużą różnorodnością, zarówno pod względem składu gatunkowego, jak i struktury wiekowej. Duże połacie lasu wykazuje skład gatunkowy zbliżony do naturalnego. Dominują lasy i bory mieszane, a na niewielkich powierzchniach występuje również bór bagienny oraz olsy i łęgi, które preferują wilgotne środowisko. Wśród roślin runa leśnego do najrzadszych należy zaliczyć m.in.: zachyłkę trójkątną, wawrzynek wilcze tyko, lilie złotogłów, orlika pospolitego, turówkę leśną, dąbrówkę kosmatą oraz różne odmiany storczyków. Interesujące okazy flory reprezentowane są przez rośliny górskie, w tym: ciemiężycę zieloną, tojadę dzióbatego, jarzmiankę większą, śnieżyczkę przebiśnieg, goryczkę wąskolistną. Przedstawicielami roślinności torfowiskowej i łąkowej są: brzoza niska, modrzewnica starzec błotny, wielosił błękitny, pełnik europejski, storczyk szerokolistny, a także grzybień, grzązel żółty i rzęsa garbata. Lasy Kozłowieckie są znaną i cenioną ostoją zwierzyny leśnej takiej jak łoś, jeleni, daniel, sarna oraz dzik. Wśród ptaków na uwagę zasługuje obecność orlika krzykliwego, bociana czarnego, dzięcioła biało-grzbiecatego, muchołówki białoszyjej, muchołówki żałobnej, kraski, dudka i srokosza. Osobliwością jest występowanie w dolinie Minny rzadkiego żółwia błotnego.

W 1958 roku na terenie Lasów Kozłowieckich założony został rezerwat przyrody „Kozie Góry” o powierzchni 41,04 ha. Jego głównym zadaniem jest ochrona stanowisk dębu bezszypułkowego poza granicami jego zasięgu.

W rezerwacie stwierdzono występowanie 14 gatunków drzew, 6 gatunków krzewów, 91 gatunków roślin kwiatowych i paprotników oraz 12 gatunków mszaków. Są to gatunki głównie pospolite charakterystyczne dla lasów i borów mieszanych. Fauna rezerwatu jest typowa dla wnętrza dużych kompleksów leśnych o dużym zróżnicowaniu poziomym i pionowym.

Przez teren parku biegnie ścieżka dydaktyczna, której długość wynosi około 2 km. Na trasie ustawiono 14 tablic z opisami walorów przyrodniczo – leśnych. Na końcu ścieżki znajduje się parking leśny, zadaszenie z ławami oraz miejsce do rozpalenia ogniska. Funkcjonuje tutaj również sieć ścieżek rowerowych o łącznej długości ok. 30 km. W terenie są one oznakowane piktogramami umieszczonymi na drzewach oraz tablicami. Prowadzą one do najciekawszych miejsc, takich jak: rezerwat „Kozie Góry”, osada Stary Tartak, stawy „Wzory” i Muzeum Zamoyckich w Kozłowie.

Atrakcją dla wielbicieli przyrody i myśliwych jest dworek „Stary Tartak”, który położony jest w sercu Lasów Kozłowieckich. Jego właścicielem jest Nadleśnictwo Lubartów i dostępny jest dla turystów przez cały rok. Jest to idealne miejsce dla osób pragnących wypocząć w bliskim kontakcie z naturą, szczególnie polecane dla zbieraczy grzybów i myśliwych.

Rzeka Wieprz (Foto: A. Kozłara)

Las zimą (Foto: L. Gajduś)

Słoneczniki (Foto: A. Kozłara)

Zając. (Foto: W. Włosek)

Lato w lesie. (Foto: A. Kozłara)

Sowa. (Foto: W. Włosek)

Daniele. (Foto: W. Włosek)

Motyle. (Foto: W. Włosek)

Leśny strumyk. (Foto: W. Włosek)

Borowik szlachetny. (Foto: R. Gmyz)

Agroturystyka A. i S. Mazurek (Foto: A. Mazurek)

Gospodarstwo agroturystyczne Cichosza. (Foto: J. Firgońska)

Przystań kajakowa TOMI. (Foto: UG Lubartów)

Stajnia Stanka. (Foto: P. Świć)

Wschodnią część krajobrazu Gminy Lubartów stanowi dolina rzeki Wieprz. Wieprz to trzecia co do wielkości rzeka woj. lubelskiego będąca prawym dopływem Wisły o długości 303 km i powierzchni dorzecza 10422 km². Bieg rzeki jest kręty, obfituje w liczne zakola i meandry. W sąsiedztwie znajdują się liczne starorzecza, częściowo zarośnięte i wypełnione wodą, które w porze wiosennej tworzą malownicze rozlewiska.

Dolinę Wieprza cechują wybitne walory krajobrazowe i przyrodnicze. Godne uwagi są łąki nadrzeczne, stanowiące siedlisko wielu gatunków ptaków. Wieprz jest bardzo cennym przyrodniczo obszarem. Meandrująca rzeka z szeroką doliną, starorzeczami tworzy liczne siedliska dla wielu organizmów. Są to przede wszystkim ptaki.

Do najrzadszych należą: derkacz, bocian czarny, bąk, błotniak łąkowy, puchacz, orlik krzykliwy, rybitwa białoczarna i białowąsa, zimorodek. W dolinie zamieszkują też bobry i wydry. W wodach Wieprza występuje piskorz. Spośród roślin na uwagę zasługują: wolffia bezkorzeniowa, salwinia pływająca, grązel żółty, grzybienie białe, rosiczka okrągłolistna, kosaciec syberyjski oraz rośliny stepowe rosnące na nasłonecznionych zboczach doliny: wisienka stepowa, ostnica Jana, kosaciec bezlistny i inne.

Ciekawy krajobraz związany z krętym biegiem rzeki oraz walory przyrodnicze stwarzają znakomite warunki do turystyki i wypoczynku. Miłośnicy aktywnego wypoczynku mogą skorzystać z szerokiej oferty lokalnych firm zajmujących się organizacją spływów kajakowych po Wieprzu. Spędzenie wolnego czasu w kajaku, z dala od zgiełku miasta przybliży piękne zakątki Gminy Lubartów z innej perspektywy.

Restauracja Laguna. (Foto: W.Niedziela)

Baza noclegowa

Gospodarstwo Agroturystyczne

Teresa Korniak - Jarzyna
Nowodwór 116; 21-100 Lubartów
tel. (0 81) 852 72 49
www.korniakjarzyna.webpark.pl

Gospodarstwo Agroturystyczne "CICHOSZA"

Joanna Firgolska
Wola Mieczysławska 43; 21-100 Lubartów
tel. 0 501 344 800
www.cichosza.pl
e-mail: joannafirgolska@autograf.pl

Gospodarstwo Agroturystyczne

Anna Szymankiewicz
Szczekarków 36; 21-100 Lubartów
tel. (0 81) 854 37 88

Ośrodek Wczasów Zdrowotnych BEZETA

Skrobów Kol. 104G; 21-100 Lubartów
tel./fax (081) 854 59 76; 601247359
www.bezeta.pl
bezeta@bezeta.pl

Kwatera "Stary Tartak" w Kozłowieckim
Parku Krajobrazowym
Nadleśnictwa Lubartów - (081) 855 23 14

Stajnia Stanika

Lisów 1A, 21-100 Lubartów
e-mail: stajnia.stanika@gmail.com
www.stajnia-stanika.eu

Gospodarstwo Agroturystyczne Malik Piotr

Skrobów 22; 21-100 Lubartów
tel. (081) 855 42 32

Gospodarstwo Agroturystyczne Barbara Lisek

Skrobów Kolonia 90; 21-100 Lubartów
(081) 854 38 30; 0605851169

Guz Sp. z o.o.

Łucka-Kolonia 145; 21-100 Lubartów
tel. (0 81) 855 50 55

Hotelik Niedziela - Restauracja Laguna

Skrobów 101a; 21-100 Lubartów
tel/fax (0 81) 855 36 10; 501460261
www.niedziela.emeteor.pl

Agroturystyka Anna i Sławomir Mazurek

Wólka Rokicka 88; 21-100 Lubartów
tel. (081) 85 183 07
e-mail: k_mazurek6@wp.pl

Gastronomia

Guz Sp. z o.o.

Łucka-Kolonia 145; 21-100 Lubartów
tel. (0 81) 855 50 55

Zalew w Pałeczniczy. (Foto: UG Niedźwiada)

Gmina Niedźwiada

Gmina Niedźwiada

URZĄD GMINY NIEDŹWIADA

Niedźwiada-Kolonia 43

21-104 Niedźwiada

tel. 81 851 20 04, fax. 81 464 32 79

e-mail: poczta@niedzwiada.pl

www.niedzwiada.pl

Gmina Niedźwiada położona jest na Równinie Lubartowskiej, jej obszar (95,82 km²) rozciąga się pomiędzy doliną rzeki Wieprz, która na dość długim odcinku stanowi jej naturalną zachodnią granicę, a linią przekraczającą od wschodu dolinę rzeki Piskornica. Południową granicę stanowi dolina Strugi, a północną - sztuczna granica wcześniej województwa, a obecnie granica z gminą Siemień.

Podstawowym źródłem utrzymania ludności (gminę zamieszkuje ok. 6400 mieszkańców) jest praca we własnych gospodarstwach rolnych, które dominują na terenie gminy.

Obszar gminy Niedźwiada leży w strefie klimatu Wielkich Dolin. Okres wegetacyjny rozpoczyna się w pierwszych dniach kwietnia, a czas jego trwania wynosi 215 dni. Klimat jaki panuje na obszarze gminy, a także stan jego atmosfery jest bardzo korzystny. Lasy w gminie Niedźwiada charakteryzują się różnorodnością siedliskową. Zajmują 15,9% ogółu powierzchni gminy. Największy obszar leśny zajmuje około 6 km² powierzchni i znajduje się na wschód od miejscowości Pałecznicza. Inny znaczniejszy fragment lasu zachował się w północno-zachodniej części gminy wokół torfowiska noszącego nazwę łąki Wygorzel. Trzy mniejsze obszary leśne znajdują się między Niedźwiadą, a Brzeźnicą Książęcą w górnym biegu Piskornicy. Jest to las Wycinki oraz las Zagaje znajdujący się na wschód od Klementynowa. W posiadaniu rolników znajduje się 60% powierzchni leśnej.

Zalew w Pałeczniczy. (Foto: UG Niedźwiada)

Zalew w Pałeczniczy. (Foto: UG Niedźwiada)

Szata roślinna Niedźwiady cechuje się dużym zróżnicowaniem. Zdecydowanie najcenniejszym i najbardziej interesującym, zwłaszcza pod względem florystycznym, jest niewielki obszar położony na wschód od linii Pałecznicza - Niedźwiada - Brzeźnica Leśna. Szczególnie wyróżnia się ekosystem torfowiskowy Bagno - Jezioro, będące rezerwatem przyrody, wraz z otaczającymi je terenami. Zbiorowiska wodne wraz z roślinnością pływającą bądź zanurzoną w wodzie można spotkać w wyrobiskach torfowych, starorzeczach, oczkach wodnych, w niektórych rowach melioracyjnych, jak również w stawach w Tarle. Zbiorowiska szuwarowe wykształciły się jedynie na obrzeżach torfianych i starorzeczy Wieprza. Zbiorowiska łąkowe i pastwiskowe są charakterystyczne dla dolin Wieprza i Piskornicy. Wśród zbiorowisk leśnych dominują bory: suchy, świeży, mieszany świeży, a także las mieszany świeży.

Zalew w Pałecznicy. (Foto: UG Niedźwiada)

Zalew w Pałecznicy. (Foto: UG Niedźwiada)

Zalew w Pałecznicy

Zbiornik wodny położony w południowo wschodniej części miejscowości wraz z przyległymi terenami o powierzchni ok. 12 ha. Zalew jest częściowo zagospodarowany i zarybiony. Występuje bardzo duża populacja karpia, amura, karasia, szczupaka, suma. Występują tu rekordowe okazy w/w. ryb. Zalew jest bardzo ładnie zagospodarowany. W roku 2010 zbudowano wiaty, utworzono chodniki. Piękne miejsce na udane połowy jak i odpoczynek dla całej rodziny. Jest to moje ulubione miejsce na odpoczynek w połączeniu z wędkowaniem. Aktualnie zalewem opiekuje się Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Pałecznicza „Nasza Pałecznicza”, które organizuje oprócz zawodów wędkarskich również pikniki rodzinne.

Muzeum parafialne w Brzeźnicy Bychawskiej. (Foto: UG Niedźwiada)

Muzeum parafialne w Brzeźnicy Bychawskiej. (Foto: UG Niedźwiada)

Oprócz wielu walorów przyrodniczych i krajobrazowych gmina Niedźwiada może się poszczycić ciekawymi i unikatowymi zabytkami architektury sakralnej.

Zespół kościelny w Brzeźnicy Bychawskiej

Najstarszym i bardzo ciekawym obiektem sakralnym jest zespół kościoła p.w. Matki Bożej Królowej Aniołów w Brzeźnicy Bychawskiej. Jego budowę rozpoczęto w 1805 r., po czym budowę przerwano a następnie kontynuowano ją po 100 latach (w latach 1905-1913). Kościół jest wzniesiony z cegły, otynkowany i pokryty blachą.

Jednonawowy, z węższym prezbiterium i dwiema prostokątnymi zakrystiami niższymi od nawy i prezbiterium, nakrytymi osobnymi dachami dwuspadowymi.

Wyposażenie w postaci ołtarza głównego z 1916 roku, ołtarzy bocznych i ambony wykonane są z malowanego na biało i złotanego drewna.

Kościół jest budowlą nawiązującą do stylu renesansu lubelskiego.

Muzeum parafialne im. ks. Jana Szczepańskiego w Brzeźnicy Bychawskiej

Przy kościele, z inicjatywy ks. Władysława Poździka powstało muzeum parafialne im. ks. Jana Szczepańskiego, administratora tejże parafii w okresie maj 1947 – sierpień 1948, zamordowanego przez ówczesne służby. Głównym miejscem ekspozycji jest stary spichlerz drewniany zakupiony przez parafian od jednego z miejscowych gospodarzy. Najliczniejszą ekspozycją muzeum są przedmioty codziennego użytku, którymi posługiwali się mieszkańcy wsi w XIX i na początku XX w. Większe przedmioty i urządzenia gospodarskie zgromadzone są w wiacie obok spichlerza.

Kościół parafialny w Brzeźnicy Książęcej

Drugim zespołem kościelnym objętym ewidencją dóbr kultury jest zespół kościoła parafialnego p.w. Św. Mikołaja Biskupa w Brzeźnicy Książęcej. Kościół powstał w latach 1935-1940. według projektu architekta Tadeusz Witkowskiego. Jest to kościół murowany z czerwonej cegły, jednonawowy z węższym nieco prezbiterium. Świątynia reprezentuje styl modernizmu międzywojennego. Ołtarz główny kamienny, wykonany jest z marmuru kieleckiego ze sztalugowym obrazem Matki Boskiej Częstochowskiej.

Kapliczki i krzyże

Kapliczki i krzyże przydrożne stanowią nieodłączny i charakterystyczny element polskiego krajobrazu. Kapliczki od dawna spełniały ważne funkcje kultowe, szczególnie na wsiach, gdzie nie było kościołów.

Stawiano je z wdzięczności za otrzymane łaski, dla upamiętnienia wydarzeń historycznych, prosząc o łaskę a czasem dla ochrony przed zarazą i złem lub na pamiątkę cudu.

Kościół parafialny w Brzeźnicy Książęcej.

(Foto: UG Niedźwiada)

Wnętrze kościoła parafialnego w Brzeźnicy Książęcej.

(Foto: UG Niedźwiada)

Niektóre pełniły rolę drogowskazów.

Najcenniejszą grupę kapliczek stanowi zespół 4 kapliczek słupowych w Brzeźnicy Bychawskiej, które to zostały ufundowane w 1840 r. przez dziedzica Mikołaja Krzyneckiego. Inną grupą kapliczek są kapliczki przydrożne znajdujące się prawie we wszystkich miejscowościach gminy.

Park podworski w Pałeczniczy

Jedynym zabytkiem wpisanym do rejestru zabytków województwa lubelskiego jest park podworski w Pałeczniczy-Kolonii. W roku 1860 stał tam dwór drewniany, zbudowany przez Władysława Chromińskiego. Po jego śmierci w 1891 r. niewielki, lecz bardzo dobrze utrzymany majątek odziedziczyli synowie Kazimierz, Józef i Stanisław Chromińscy. Po spłaceniu braci to Kazimierz stał się właścicielem dworu. To on rozbudował dwór i założył niewielki park. Z dawnego dworu i ogrodu nie pozostało zupełnie nic. W najlepszym stanie przetrwała południowa część parku, gdzie znajduje się aleja grabowa i kilka starszych okazów drzew.

Ścieżki rowerowe

Okolice Gminy Niedźwiada są terenami bardzo atrakcyjnymi dla turystyki rowerowej. Znajduje się tutaj kilka znakomicie opisanych i oznakowanych tras rowerowych. Trasy te przebiegają niekonwencjonalnymi szlakami, gdzie tylko jest to możliwe z daleka od szosy, pozwalają odkrywać drogi polne, leśne, czy też łąkowe, walory krajobrazowe Kozłowieckiego Parku Krajobrazowego, doliny Wieprza, doliny Ciemięgi, lasów i jezior. Na trasie ścieżek znajdują się również zabytki, pomniki przyrody oraz miejsca pamięci narodowej.

Poniżej znajduje się opis tras ścieżek rowerowych przebiegających przez gminę Niedźwiada (oprac. na podst. "Przewodnik rowerowy - Okolice Lubartowa" T. Matwiejczyk). Miejscowości leżące na terenie gminy zaznaczone są kolorem czerwonym.

Trasa 1 (40 km) - Lubartów - Chlewiska - Pałecznicza - Dębica - Wola Sernicka - Nowa Wola - Czerniejów - Zawieprzycze - Jawidz - Rokitno - Baranówka - Łucka Kol. - Jacek - Lubartów

Trasa 2 (38 km) - Lubartów - Lisów - Brzeziny - Leszkowice - Górka Lubartowska - Tarło - Chlewiska - Lubartów

Trasa 3 (58 km) - Lubartów - Chlewiska - Pałecznicza - Kol. Tarło - Brzeźnica Bychawska - Zabiele - Babianka - Bójki - Babianka - Jamy - Ostrów Lubelski - Kolechowice - Kolechowice Kol. - Brzostówka - Nowa Wola - Serniki - Łucka Kol. Dolna - Jacek - Lubartów

Agroturystyka Pod lipami. (Foto: UG Niedźwiada)

Agroturystyka "Pod lipami" Agnieszka Silbersdorff

Niedźwiada-Kolonia 109; 21-104 Niedźwiada
tel. 509897122

Gospodarstwo agroturystyczne Piotr Kondrat

Tarło Kolonia 89; 21-104 Niedźwiada
tel. (81) 851 46 08

Fasada kościoła parafialnego w Brzeźnicy Bychawskiej.
(Foto: UG Niedźwiada)

Przystań kajakowa w Leszkowicach. (Foto: K.Karczmarz)

Ostrówek-Kolonia z lotu ptaka. (Foto: UG Ostrówek)

Gmina Ostrówek

Meandry rzeki Wieprz w gminie Ostrówek. (Foto: UG Ostrówek)

Gmina Ostrówek

Urząd Gminy Ostrówek
Ostrówek-Kolonia 32; 21-102 Ostrówek
tel./fax 81 8562002,
e-mail: sekretariat@ostrowek.pl
www.ostrowek.pl

Gminne Centrum Turystyczne
Ostrówek-Kolonia 32,
tel. 81 8562785

Miejsce odpoczynku w lasach okolicy Ostrówka. (Foto: K. Karczmarz)

Gmina Ostrówek położona jest w północno-wschodniej części woj. lubelskiego, w powiecie lubartowskim, na pograniczu trzech regionów geograficznych: Niziny Południowopodlaskiej, Wyżyny Lubelskiej i Polesia Lubelskiego.

Zachodnią granicę gminy stanowi koryto rzeki Wieprz, następnie Wieprzysko-starorzecze Wieprza, uchodzące do Tyśmienicy, północną granicę tworzy Tyśmienica, natomiast wschodnią kompleks lasów.

Ostrówek jest gminą wiejską zajmująca powierzchnię 89,99 km², z czego 76% powierzchni stanowią użytki rolne. Zamieszkuje ją ponad 4 000 mieszkańców.

Teren gminy posiada liczne walory przyrodnicze i krajobrazowe. Brak przemysłu pozytywnie wpływa na środowisko naturalne tego obszaru. Głównym atutem jest więc czyste powietrze, woda, niezdegradowana gleba, mikroklimat i duża powierzchnia lasów.

Prawdziwą perłą gminy jest obszar w pobliżu miejscowości Dębica, gdzie na około 50 ha powierzchni znajdują się stawy. Środowisko wodne stwarza idealne warunki dla życia ryb. Występują tu praktycznie wszystkie gatunki ryb, jakie żyją w polskich rzekach.

Stawy w okolicy Dębicy. (Foto: UG Ostrówek)

Dolina Wieprza z dawnym korytem – Wieprzyskiem i dolina Tyśmienicy, wraz ze starorzeczami oraz zabagnieniami są siedliskiem bardzo bogatych i unikalnych w skali Europy gatunków roślin i ptaków. Gniazdują tu m.in.: bocian biały i czarny, bielik, myszołów zwyczajny, pustułka, zimorodek, derkacz, dublet, mewa, rybitwa i inne. Doliny tych rzek ze względu na zróżnicowany krajobraz, charakteryzują się także bogatą szatą roślinną. Występują tu gatunki rzadkich roślin, takich jak: lilia wodna, moczarka kanadyjska, grzęzel żółty, kosaciec syberyjski, grzebień biały i inne.

Dla zachowania najpiękniejszych miejsc na terenie gminy Ostrówek utworzono obszary podlegające ochronie prawnej: park podworski w Dębicy z II połowy XIX wieku, o powierzchni 2,5 ha, wpisany do rejestru zabytków woj. lubelskiego, obszar Europejskiej Sieci Ekologicznej NATURA 2000 Dolina Tyśmienicy, który obejmuje tereny w pobliżu miejscowości Dębica, Babczyzna i Tarkawica oraz Dolina Wieprza stanowiąca korytarz ekologiczny rangi krajowej, wyznaczony w Polskiej Sieci Ekologicznej EKONET – PL.

Atrakcją dla odwiedzających Gminę Ostrówek są zabytki. Do najciekawszych należy zaliczyć kościół pw. Matki Boskiej Częstochowskiej w Ostrówku-Kolonii, wybudowany w 1921 r. na murach dziewiętnastowiecznego dworu. Kościół ten słynie z cudu i łask uzdrowienia za pośrednictwem patronki parafii. Drugim zabytkiem sakralnym godnym polecenia jest drewniany, wybudowany w stylu podkarpackim kościół pw. Św. Józefa Oblubieńca NMP i św. Jana Chrzciciela w Leszkowicach. Warta obejrzenia jest również skromna kaplica pw. Matki Bożej Kodeńskiej w Tarkawicy. Inne zabytki o charakterze sakralnym to kapliczki i krzyże, które znajdują się niemal przy każdej drodze. Do najciekawszych należy kapliczka w Kamienowoli i kapliczka w Dębicy z II połowy XIX w.

Nad Wieprzem wiosną (Foto: M. Banasik)

Grzybobranie (Foto: G. Morze)

Kościół parafialny w Ostrówku Kolonii. (Foto: UG Ostrówek)

Mroźny poranek nad Wieprzem.
(Foto: E. Banasiak)

Kościół parafialny w Leszkowicach. (Foto: K. Kornacki)

Samy zimą. (Foto: K. Krzemińska)

Na wszystkich odwiedzających Gminę Ostrówek czeka bogata sieć szlaków rowerowych z miejscami postojowymi (fawostoly).

Zróżnicowaną przyrodą i wspaniałe krajobrazy można podziwiać podczas spływów kajakowych, organizowanych na rzece Wieprz. Naturalne walory krajobrazowo-przyrodnicze otoczenia stanowią prawdziwą ucztę dla oczu kajakarzy.

Siedliska bogate w liczne gatunki ptaków, szczególnie na obszarach objętych Naturą 2000 są rajem dla ornitologów. Obserwacja zjawisk zachodzących w przyrodzie staje się coraz popularniejszą formą spędzania czasu wolnego.

Do realizacji celów rekreacyjno-wypoczynkowych gmina posiada miejsca kąpielowe, z których chętnie korzystają mieszkańcy i goście z zewnątrz.

Zwolenników turystyki pieszej Gmina Ostrówek zaprasza na szlaki doskonale nadające się również do uprawiania prężnie rozwijającego się nordic walking. Turystów lubiących aktywnie wypoczywać zainteresuje oferta nowoczesnego boiska wielofunkcyjnego „Orlik” w Ostrówku-Kolonii, na którym można doskonalić swoje sportowe umiejętności.

Kompleksy leśne, rzeki i zbiorniki wodne stwarzają idealne warunki do uprawiania rekreacyjnego hobby, tj.: polowanie na dziką zwierzynę, wędkowanie czy zbieranie owoców leśnych i grzybów. Ponadto tereny Gminy Ostrówek są idealne dla wypoczynku na łonie natury, integracji z przyrodą, poznawania folkloru lokalnego, spożywania zdrowej żywności oraz spacerów po okolicy.

Imprezy cykliczne na terenie gminy

- Kwiecień** – Przelajowe Biegi Pierwiosnka w Leszkowicach, w ramach Grand Prix Polski Środkowo-Wschodniej
- Maj** – Święto Roweru;
- Czerwiec** – Leszkowska Biesiada Świętojańska;
- Lipiec** – Festyny Rodzinne;
- Sierpień** – Dożynki Gminno-Parafialne
- Wrzesień** – Indywidualne Mistrzostwa Sportowo-Pożarniczo-Obronne.

Przystań kajakowa w Leszkowicach. (Foto: Krzysztof Karczmarsz)

Bieg Pierwiosnka w Leszkowicach. (Foto: UG Ostrówek)

Święto Roweru w gminie Ostrówek. (Foto: UG Ostrówek)

Kompleks bałsk Orlik przy szkole w Ostrówku Kolanil. (Foto: UG)

Las olszowy w wodzie na Żurawliću.
(Foto: M.Jezowski)

Łowisko w miejscowości Serniki. (Foto: UG Serniki)

Kościół parafialny w Sernikach. (Foto: UG Serniki)

Rancho Arka w Sernikach. (Foto: Rancho Arka)

Gmina Serniki

Urząd Gminy Serniki
Serniki 1A; 21-107 Serniki
tel. (81) 855 04 50, fax. (81) 855 04 56
e-mail: ug@serniki.eurzad.eu
www.serniki.eurzad.eu

Gmina leży w środkowej części Województwa Lubelskiego, w powiecie lubartowskim, przy jego południowo wschodniej granicy z powiatem łęczyńskim. Zajmuje powierzchnię 7 543 ha. W gminie Serniki mieszka około 5 000 osób. Serniki należy do gmin o niewielkich symptomach wyludniania się.

Ważnym uwarunkowaniem rozwojowym gminy jest jej podmiejskie położenie w sąsiedztwie liczącego ponad 20 tys. mieszkańców Lubartowa, oraz w niewielkiej odległości 23 km od największego miasta wschodniej Polski Lublina. Ponadto w odległości 2 km od siedziby gminy przebiega droga krajowa nr 19, łącząca Lublin, Rzeszów i Białystok.

Gmina Serniki leży na Równinie Lubartowskiej, obejmując szeroką dolinę rzeki Wieprza z łąkami i pastwiskami oraz położoną na wschód od niej prawie bezleśną włoszczyznę morenową, zajętą głównie przez grunty orne. Odznaczająca się dużymi walorami krajobrazowymi dolina Wieprza podlega ochronie jako regionalny korytarz ekologiczny. Powierzchnia użytków ekologicznych podlegających ochronie prawnej wynosi 3,3 ha.

Gmina leży w strefie Klimatu Wielkich Dolin. Jest jednorodna pod względem klimatycznym. Typy pogody na tym obszarze są uwarunkowane przez napływ różnych mas powietrza: mas polarnych morskich (60%) oraz mas polarnych kontynentalnych (40%). Powietrze morskie w lecie przynosi ochłodzenie, w zimie zaś ocieplenie, natomiast powietrze kontynentalne w zimie przynosi znaczne spadki temperatury, a w lecie upały.

Aleja w miejscowości Wola Sernicka. (Foto: UG Serniki)

Łowisko w miejscowości Serniki. (Foto: UG Serniki)

Przez tereny gminy Serniki przepływa rzeka Wieprz. Bieg rzeki jest kręty, obfituje w zakola meandry. Bezpośrednio przy rzece znajdują się liczne starorzecza, częściowo zarośnięte i wypełnione wodą. Głębokość rzeki sięga 3 metrów, latem szerokość rzeki nie przekracza 10m. Zdarza się, szczególnie po wiosennych roztopach i w czasie letnich obfitych deszczów, zalanie przez rzekę okolicznych

Szata roślinna jest zróżnicowana. Największymi walorami florystycznymi odznacza się zachodnia część gminy, w której panują zbiorowiska roślinności łąkowej i leśnej, a także zbiorowiska wodne i szuwarowe. W części wschodniej gminy dominują rośliny polne. Lasy w gminie zajmują powierzchnię 13,7%. Są głównie lasy mieszane, będące w większości własnością prywatną.

Rzeka Wieprz w gminie Serniki. (Foto: UG Serniki)

Na terenie gminy Serniki działalność o charakterze agroturystycznym prowadzi jedno gospodarstwo.

Jest to gospodarstwo Agroturystyczne Ranczo „Arka” położone w Sernikach, w dolinie rzeki Wieprz, wśród terenów odznaczających się dużymi walorami krajobrazowymi, przyrodniczymi oraz zbiorem ciekawych zabytków architektonicznych.

Ranczo to atrakcja zarówno dla młodzieży, jaki ich opiekunów. Na terenie rancza dom mają mniej lub bardziej egzotyczne, zwierzęta: konie, oślica, różne kozy, owce, króliki, świnki wietnamskie, dziki, strusie, perliczki, Indyki, łabędziogęsi, kaczki i najdziwniejsze kury.

Można tu skorzystać z przejażdżki na koniach i osiołku, karuzeli, zjeżdżalni krzeselkowej, rejsu małym statkiem po rzece Wieprz, minigolfa, strzelania z wiatrówki do tarczy, przejażdżki bryczką a zimą z kuligu.

W gospodarstwie agroturystycznym można zorganizować dowolne zabawy i gry dla dzieci.

Rancho Arka w Sernikach. (Foto: Rancho Arka)

**Gospodarstwo Agroturystyczne
Ranczo Arka
Leszek Wronisz
Serniki Kolonia 51e, 21-107 Serniki
tel. (81) 855 50 50; 665888788
www.ranchoarka.republika.pl
e-mail: ranchoarka@op.pl**

Rancho Arka w Sernikach. (Foto: Rancho Arka)

Rancho Arka w Sernikach.
(Foto: Rancho Arka)

Rancho Arka w Sernikach. (Foto: Rancho Arka)

Rancho Arka w Sernikach. (Foto: Rancho Arka)

Zespół Kościoła Parafialnego w Sernikach

Kościół murowany został wybudowany na miejscu starego kościoła, który spłonął w 1736 roku. Późnobarokowy kościół został zaprojektowany przez Jakuba Fontanę. Konsekrowany w 1776 roku.

- dzwonnica murowana, z drugiej połowy XIX wieku
- ogrodzenie z bramą i czterema kapliczkami, z drugiej połowy XIX wieku

Kaplica cmentarna - murowana.

Zaprojektowana przez Franciszka Tournelle, powstała w 1856 roku.

Wnętrze kościoła parafialnego w Sernikach.
(Foto: UG Serniki)

Obraz "Nawiedzenie NMP", kościół parafialny w Sernikach

Obraz malowany techniką olejną na płótnie przedstawia scenę Nawiedzenia. Centrum kompozycji zajmują postacie NMPanny i świętej Elżbiety, za którymi nieco w głębi znajdują się św. Józef i św. Zachariasz. Obraz jest bardzo interesujący dla znawców i historyków sztuki. Szczegółowe badania obrazu zostały przeprowadzone w 1970 roku, kiedy odnaleziono sygnaturę artysty.

Najbardziej interesującym zagadnieniem, jest problem treści dzieła. Jest ono wyobrażeniem malarskim ewangelicznej sceny, zwrócono jednak uwagę, dlaczego na obrazie znajdują się dwie postacie męskie? Jest to rzadkie i interesujące przedstawienie sceny Nawiedzenia.

Cmentarz wojenny nr 1 w miejscowości Nowa Wola

Położony jest na południe od wsi, przy skrzyżowaniu dróg do Zawieprzyc i Wólki Zawieprzyckiej. Założony został na planie półkola o wymiarach 24,5x16 m. Składa się z ośmiu mogił pojedynczych i dwóch zbiorowych. Centralnym punktem cmentarza jest pomnik z białego kamienia.

Na pomniku wyryty jest motyw stylizowanej litery "P", zwieńczonej koroną i otoczonej kuliście wieńcem laurowym. Na cmentarzu spoczywa 132 żołnierzy niemieckich.

Cmentarz wojenny nr 2 w Nowej Woli

Położony jest na północ od wsi na brzegu lasu "Baran". Założony został na planie półowału. Pierwotnie na cmentarzu znajdowało się 18 mogił, w tym kopiec - rosyjska mogiła zbiorowa. Na wierzchołku kopca zachowały się cztery nagrobne słupki nagrobne. Na pozostałych mogiłach zachowały się 4 dalsze słupki, 12 drewnianych krzyży oraz dwa bardzo ciekawe drewniane nagrobki z pięcioma i czterema poprzecznymi ramionami. Ten ostatni typ nagrobka nie występuje już nigdzie indziej na terenie województwa lubelskiego.

W 1934 roku na cmentarz zostały przeniesione cmentarze wojenne: z Wólki Zawieprzyckiej (101 ekshumowanych ciał żołnierzy niemieckich) i Brzostówki (41 ciał żołnierzy niemieckich)

Pozostałości Zespołu Dworskiego

- rządcówka, z drugiej połowy XIX wieku
- stajnia, z XIX wieku
- spichlerz, z drugiej połowy XIX wieku, obecnie częściowo w ruinie
- park, z początku XVIII wieku, przekształcony w 1812.

Cmentarz wojenny w Nowej Woli. (Foto: UG Serniki)

Kapliczki przydrożne na terenie Gminy Serniki. (Foto: UG Serniki)

Gmina Firlej.....2

Gmina Kamionka.....9

Gmina Niedźwiada.....27

Gmina Kock.....15

Gmina Lubartów.....21

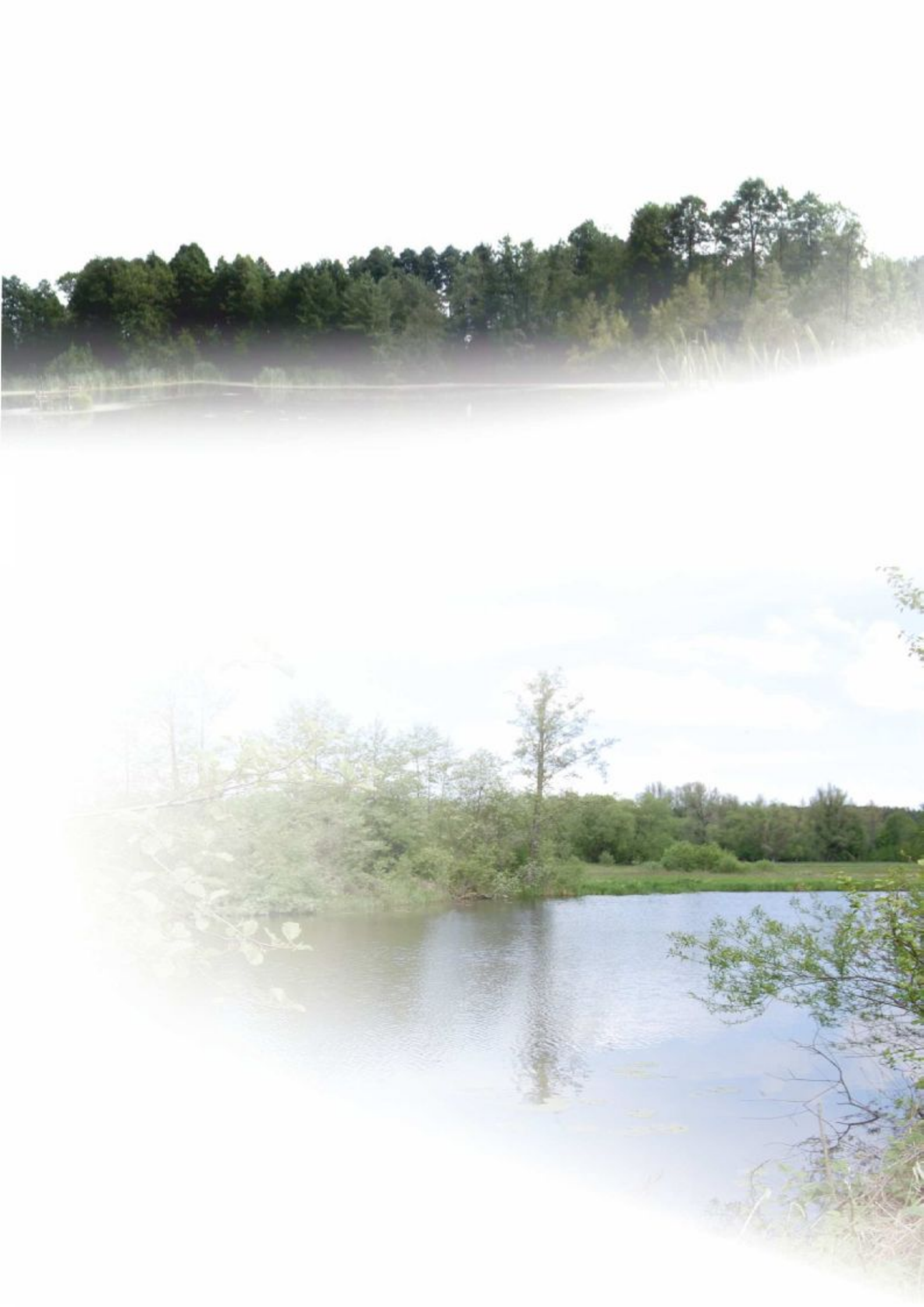
Gmina Ostrówek.....33

Gmina Serniki.....40

Fotografie na okładce:

1. Muzeum parafialne w Brzeźnicy Bychawskiej. (Foto: UG Niedźwiada)
2. Widok jeziora w Firleju z lotu ptaka. (Foto: GOSIR Firlej)
3. Kapela To i Owo z Kamionki. (Foto: Z. Sienkiewicz)
4. Zespół Rokiczanka z gm. Lubartów. (Foto: I. Bachonko)
5. Rancho Arka w Sernikach. (Foto: Rancho Arka)
6. Taras pałacu Jabłonowskich w Kocku. (Foto: P. Ciszewski)
7. Meandry Wieprza w gminie Ostrówek. (Foto: UG Ostrówek)
8. Ośrodek Wypoczynkowy Firlejowski Zakątek. (Foto: K. Hermaniuk)
9. Fasada ogrodowa Muzeum Zamoyskich w Kozłowie. (Foto: LGD)
10. Warsztaty plastyczne dla dzieci w Leszkawicach. (Foto: LGD)
11. Stajnia Stanka. Rekreacja i hipoterapia. (Foto: P. Świć)
12. Przystań kajakowa w Sernikach. (Foto: UG Serniki)
13. Zbiornik Kęsy Bożniewice. (Foto: UM Kock)
14. Zalew w Palecznicy. (Foto: UG Niedźwiada)
15. Jezioro Firlej zimą. (Foto: A. Ważny)
16. Jezioro Firlej latem. (Foto: GOSIR Firlej)
17. Rancho Arka w Sernikach. (Foto: Rancho Arka)
18. Stajnia Stanka. Rekreacja i hipoterapia. (Foto: P. Świć)
19. Majówka rowerowa 2011. (Foto: T. Matwiejczyk)
20. Biegł Pierwiosnka w Leszkawicach. (Foto: UG Ostrówek)
21. Stajnia Stanka. Rekreacja i hipoterapia. (Foto: P. Świć)
22. Paindhol. (Foto: Tomi Kajaki Tomasz Józwiak)
23. Splyw kajakowy po Wieprzu. (Foto: K. Karczmarz)

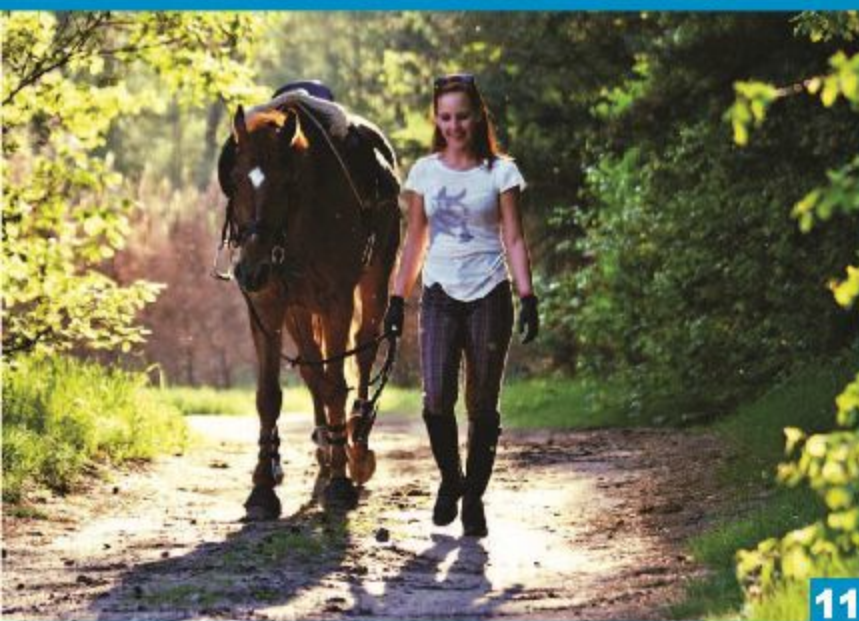

8

9

11

10

12

13

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania

„Doliną Wieprza i Leśnym Szlakiem”

ul. Lubelska 18A, 21-100 Lubartów

tel/fax: +48 81 8545853

poczta: Info@lgdlubartow.org.pl

www.lgdlubartow.org.pl

(egzemplarz bezpłatny)

ISBN: 978-83-60696-70-5

14

Oferta turystyczna i edukacyjna Nadleśnictwa Lubartów na terenie Lokalnej Grupy Działania „Dolina Wieprza i leśnym szlakiem”

Nadleśnictwo Lubartów wchodzi w skład Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasów Państwowych, które jest przedsiębiorstwem samofinansującym się. Granicą jednostki przebiegają na północ od Lublina, a w tym zasięgiem obejmują 13 481 ha, z czego 13 134 ha stanowią przepiękne lasy, bogate w różnorodną roślinność i zwierzyńnię. Prowadzimy szereg działań z zakresu ochrony przyrody. W 1958 roku, na terenie Nadleśnictwa utworzono rezerwat przyrody „Kocioł Góry” z okazałymi sędziwymi dębami. Cenniejsze i wycenione są 8 pomników przyrody i ponad 400 stanowisk rzadkich gatunków roślin i zwierząt.

W 2014 roku przypada jubileusz 90-lecia Lasów Państwowych. Z bogatą historią Nadleśnictwa, jak również wieloma innymi cennymi informacjami nt. działalności firmy, spacerów po lasach, którym zarządca oraz aktualnościami można zapoznać się na stronie internetowej www.nbl.lubartow.gov.pl/web/lubartow. Umieszczamy tam również krótki film obrazujący pracę leśnika, wirtualny spacer po siedzieli Nadleśnictwa i wybranych punktach w terenie oraz dane kontaktowe.

Las Nadleśnictwa Lubartów kuszą pięknymi krajobrazami, ciszą i spokojem oraz bogactwami runa leśnego, takimi jak grzyby i jagody, dlatego często goszczą okolicznych mieszkańców i turystów.

Mikraszka (Foto: R. Gmyr)

Młody lis (Foto: W. Waszek)

Tabele przyrodniczo edukacyjne „Kopanina” (Foto: E. Badowska)

Janek byk (Foto: W. Waszek)

W malowniczych Lasach Kozwiedzkich znajdują się zabytkowa kwatera myśliwska Stary Tartak. Suszący drewno i nie tylko, ale także bogata w dziko żyjącą zwierzyńnię okolice. W najbliższym otoczeniu można znaleźć stawy śródleśne – szkółkę. Wszystko to sprawia, że kwatera stanowi atrakcyjną ofertę nie tylko dla myśliwych, ale także osób lubiących fotografię i miłośników przyrody. Zachęcam do korzystania z dobrodziejstw jakiegoś niesie wycochynek w lesie. Jesteśmy otwarci na współpracę, zarówno ze szkołami i stowarzyszeniami, jak i osobami prywatnymi.

Nadleśniczy
Piotr Kiszczyk
Piotr Kiszczyk

Aby udostępnić las jak na szerszym gronie zwiedzających, Nadleśnictwo Lubartów prowadzi szereg działań i inwestycji. Amatorów aktywnego spędzania czasu zapraszamy do korzystania z ponad 40 kilometrów szlaku ścieżek rowerowych oraz pieszych wyłeczek wzdłuż szlaków turystycznych. Przygotowaliśmy parkingi, zadaliśmy wiaty z ławkami, miejsca postojowe, które podlegają ciągłej modernizacji i rozbudowie. W roku 2013 zrealizowaliśmy inwestycje dwóch nowoczesnych parkingów leśnych – w lasach zwaną Kopanina i przy Starym Tartaku, połączonych ze ścieżkami zdrowia, placami zabaw i innymi atrakcjami zgodnie z najwyższymi standardami, które chcemy oddać do użytku na wiosnę. W ramach współpracy z Lokalną Grupą Działania „Dolina Wieprza i leśnym szlakiem” planujemy także utworzenie trasy nordic walking i powiększyć odcinek ścieżek rowerowych.

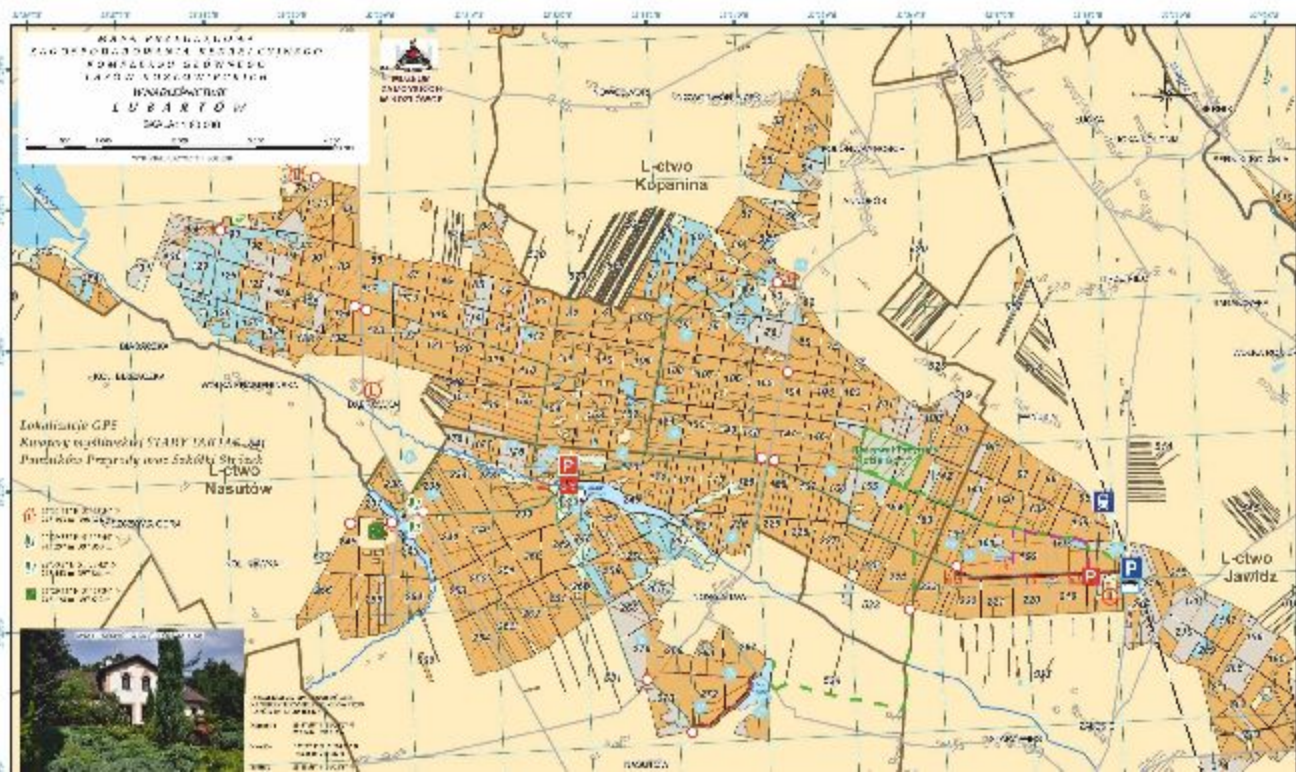
Szkoły mogą korzystać z lekcji edukacyjnych prowadzonych przez pracowników Nadleśnictwa. Zajęcia prowadzone są bezpłatnie w szkółce, w leśnej klasie przy siedzibie nadleśnictwa oraz na ścieżce edukacyjnej „Kopanina”. Zainteresowani mogą zgłaszać się bezpośrednio do biura od poniedziałku do piątku w godz. 7.30 – 15.30 lub korespondencyjnie na adres: ul. Gen. Kleeberga 17, 21-100 Lubartów; lubartow@l.bl.lubartow.gov.pl

Siedziba Nadleśnictwa – zabytkowa kwatera

Zajęcia w Leśnej Klasie – zajęcia nadleśniczo

Skontaktuj się z nami:
Wizyta i informacje turystyczne w Lasach Państwowych, Nadleśnictwo Lubartów, ul. Gen. Kleeberga 17, 21-100 Lubartów, tel. 81 731 10 00, 81 731 10 01, 81 731 10 02, 81 731 10 03, 81 731 10 04, 81 731 10 05, 81 731 10 06, 81 731 10 07, 81 731 10 08, 81 731 10 09, 81 731 10 10, 81 731 10 11, 81 731 10 12, 81 731 10 13, 81 731 10 14, 81 731 10 15, 81 731 10 16, 81 731 10 17, 81 731 10 18, 81 731 10 19, 81 731 10 20, 81 731 10 21, 81 731 10 22, 81 731 10 23, 81 731 10 24, 81 731 10 25, 81 731 10 26, 81 731 10 27, 81 731 10 28, 81 731 10 29, 81 731 10 30, 81 731 10 31, 81 731 10 32, 81 731 10 33, 81 731 10 34, 81 731 10 35, 81 731 10 36, 81 731 10 37, 81 731 10 38, 81 731 10 39, 81 731 10 40, 81 731 10 41, 81 731 10 42, 81 731 10 43, 81 731 10 44, 81 731 10 45, 81 731 10 46, 81 731 10 47, 81 731 10 48, 81 731 10 49, 81 731 10 50, 81 731 10 51, 81 731 10 52, 81 731 10 53, 81 731 10 54, 81 731 10 55, 81 731 10 56, 81 731 10 57, 81 731 10 58, 81 731 10 59, 81 731 10 60, 81 731 10 61, 81 731 10 62, 81 731 10 63, 81 731 10 64, 81 731 10 65, 81 731 10 66, 81 731 10 67, 81 731 10 68, 81 731 10 69, 81 731 10 70, 81 731 10 71, 81 731 10 72, 81 731 10 73, 81 731 10 74, 81 731 10 75, 81 731 10 76, 81 731 10 77, 81 731 10 78, 81 731 10 79, 81 731 10 80, 81 731 10 81, 81 731 10 82, 81 731 10 83, 81 731 10 84, 81 731 10 85, 81 731 10 86, 81 731 10 87, 81 731 10 88, 81 731 10 89, 81 731 10 90, 81 731 10 91, 81 731 10 92, 81 731 10 93, 81 731 10 94, 81 731 10 95, 81 731 10 96, 81 731 10 97, 81 731 10 98, 81 731 10 99, 81 731 11 00, 81 731 11 01, 81 731 11 02, 81 731 11 03, 81 731 11 04, 81 731 11 05, 81 731 11 06, 81 731 11 07, 81 731 11 08, 81 731 11 09, 81 731 11 10, 81 731 11 11, 81 731 11 12, 81 731 11 13, 81 731 11 14, 81 731 11 15, 81 731 11 16, 81 731 11 17, 81 731 11 18, 81 731 11 19, 81 731 11 20, 81 731 11 21, 81 731 11 22, 81 731 11 23, 81 731 11 24, 81 731 11 25, 81 731 11 26, 81 731 11 27, 81 731 11 28, 81 731 11 29, 81 731 11 30, 81 731 11 31, 81 731 11 32, 81 731 11 33, 81 731 11 34, 81 731 11 35, 81 731 11 36, 81 731 11 37, 81 731 11 38, 81 731 11 39, 81 731 11 40, 81 731 11 41, 81 731 11 42, 81 731 11 43, 81 731 11 44, 81 731 11 45, 81 731 11 46, 81 731 11 47, 81 731 11 48, 81 731 11 49, 81 731 11 50, 81 731 11 51, 81 731 11 52, 81 731 11 53, 81 731 11 54, 81 731 11 55, 81 731 11 56, 81 731 11 57, 81 731 11 58, 81 731 11 59, 81 731 11 60, 81 731 11 61, 81 731 11 62, 81 731 11 63, 81 731 11 64, 81 731 11 65, 81 731 11 66, 81 731 11 67, 81 731 11 68, 81 731 11 69, 81 731 11 70, 81 731 11 71, 81 731 11 72, 81 731 11 73, 81 731 11 74, 81 731 11 75, 81 731 11 76, 81 731 11 77, 81 731 11 78, 81 731 11 79, 81 731 11 80, 81 731 11 81, 81 731 11 82, 81 731 11 83, 81 731 11 84, 81 731 11 85, 81 731 11 86, 81 731 11 87, 81 731 11 88, 81 731 11 89, 81 731 11 90, 81 731 11 91, 81 731 11 92, 81 731 11 93, 81 731 11 94, 81 731 11 95, 81 731 11 96, 81 731 11 97, 81 731 11 98, 81 731 11 99, 81 731 12 00, 81 731 12 01, 81 731 12 02, 81 731 12 03, 81 731 12 04, 81 731 12 05, 81 731 12 06, 81 731 12 07, 81 731 12 08, 81 731 12 09, 81 731 12 10, 81 731 12 11, 81 731 12 12, 81 731 12 13, 81 731 12 14, 81 731 12 15, 81 731 12 16, 81 731 12 17, 81 731 12 18, 81 731 12 19, 81 731 12 20, 81 731 12 21, 81 731 12 22, 81 731 12 23, 81 731 12 24, 81 731 12 25, 81 731 12 26, 81 731 12 27, 81 731 12 28, 81 731 12 29, 81 731 12 30, 81 731 12 31, 81 731 12 32, 81 731 12 33, 81 731 12 34, 81 731 12 35, 81 731 12 36, 81 731 12 37, 81 731 12 38, 81 731 12 39, 81 731 12 40, 81 731 12 41, 81 731 12 42, 81 731 12 43, 81 731 12 44, 81 731 12 45, 81 731 12 46, 81 731 12 47, 81 731 12 48, 81 731 12 49, 81 731 12 50, 81 731 12 51, 81 731 12 52, 81 731 12 53, 81 731 12 54, 81 731 12 55, 81 731 12 56, 81 731 12 57, 81 731 12 58, 81 731 12 59, 81 731 13 00, 81 731 13 01, 81 731 13 02, 81 731 13 03, 81 731 13 04, 81 731 13 05, 81 731 13 06, 81 731 13 07, 81 731 13 08, 81 731 13 09, 81 731 13 10, 81 731 13 11, 81 731 13 12, 81 731 13 13, 81 731 13 14, 81 731 13 15, 81 731 13 16, 81 731 13 17, 81 731 13 18, 81 731 13 19, 81 731 13 20, 81 731 13 21, 81 731 13 22, 81 731 13 23, 81 731 13 24, 81 731 13 25, 81 731 13 26, 81 731 13 27, 81 731 13 28, 81 731 13 29, 81 731 13 30, 81 731 13 31, 81 731 13 32, 81 731 13 33, 81 731 13 34, 81 731 13 35, 81 731 13 36, 81 731 13 37, 81 731 13 38, 81 731 13 39, 81 731 13 40, 81 731 13 41, 81 731 13 42, 81 731 13 43, 81 731 13 44, 81 731 13 45, 81 731 13 46, 81 731 13 47, 81 731 13 48, 81 731 13 49, 81 731 13 50, 81 731 13 51, 81 731 13 52, 81 731 13 53, 81 731 13 54, 81 731 13 55, 81 731 13 56, 81 731 13 57, 81 731 13 58, 81 731 13 59, 81 731 14 00, 81 731 14 01, 81 731 14 02, 81 731 14 03, 81 731 14 04, 81 731 14 05, 81 731 14 06, 81 731 14 07, 81 731 14 08, 81 731 14 09, 81 731 14 10, 81 731 14 11, 81 731 14 12, 81 731 14 13, 81 731 14 14, 81 731 14 15, 81 731 14 16, 81 731 14 17, 81 731 14 18, 81 731 14 19, 81 731 14 20, 81 731 14 21, 81 731 14 22, 81 731 14 23, 81 731 14 24, 81 731 14 25, 81 731 14 26, 81 731 14 27, 81 731 14 28, 81 731 14 29, 81 731 14 30, 81 731 14 31, 81 731 14 32, 81 731 14 33, 81 731 14 34, 81 731 14 35, 81 731 14 36, 81 731 14 37, 81 731 14 38, 81 731 14 39, 81 731 14 40, 81 731 14 41, 81 731 14 42, 81 731 14 43, 81 731 14 44, 81 731 14 45, 81 731 14 46, 81 731 14 47, 81 731 14 48, 81 731 14 49, 81 731 14 50, 81 731 14 51, 81 731 14 52, 81 731 14 53, 81 731 14 54, 81 731 14 55, 81 731 14 56, 81 731 14 57, 81 731 14 58, 81 731 14 59, 81 731 15 00, 81 731 15 01, 81 731 15 02, 81 731 15 03, 81 731 15 04, 81 731 15 05, 81 731 15 06, 81 731 15 07, 81 731 15 08, 81 731 15 09, 81 731 15 10, 81 731 15 11, 81 731 15 12, 81 731 15 13, 81 731 15 14, 81 731 15 15, 81 731 15 16, 81 731 15 17, 81 731 15 18, 81 731 15 19, 81 731 15 20, 81 731 15 21, 81 731 15 22, 81 731 15 23, 81 731 15 24, 81 731 15 25, 81 731 15 26, 81 731 15 27, 81 731 15 28, 81 731 15 29, 81 731 15 30, 81 731 15 31, 81 731 15 32, 81 731 15 33, 81 731 15 34, 81 731 15 35, 81 731 15 36, 81 731 15 37, 81 731 15 38, 81 731 15 39, 81 731 15 40, 81 731 15 41, 81 731 15 42, 81 731 15 43, 81 731 15 44, 81 731 15 45, 81 731 15 46, 81 731 15 47, 81 731 15 48, 81 731 15 49, 81 731 15 50, 81 731 15 51, 81 731 15 52, 81 731 15 53, 81 731 15 54, 81 731 15 55, 81 731 15 56, 81 731 15 57, 81 731 15 58, 81 731 15 59, 81 731 16 00, 81 731 16 01, 81 731 16 02, 81 731 16 03, 81 731 16 04, 81 731 16 05, 81 731 16 06, 81 731 16 07, 81 731 16 08, 81 731 16 09, 81 731 16 10, 81 731 16 11, 81 731 16 12, 81 731 16 13, 81 731 16 14, 81 731 16 15, 81 731 16 16, 81 731 16 17, 81 731 16 18, 81 731 16 19, 81 731 16 20, 81 731 16 21, 81 731 16 22, 81 731 16 23, 81 731 16 24, 81 731 16 25, 81 731 16 26, 81 731 16 27, 81 731 16 28, 81 731 16 29, 81 731 16 30, 81 731 16 31, 81 731 16 32, 81 731 16 33, 81 731 16 34, 81 731 16 35, 81 731 16 36, 81 731 16 37, 81 731 16 38, 81 731 16 39, 81 731 16 40, 81 731 16 41, 81 731 16 42, 81 731 16 43, 81 731 16 44, 81 731 16 45, 81 731 16 46, 81 731 16 47, 81 731 16 48, 81 731 16 49, 81 731 16 50, 81 731 16 51, 81 731 16 52, 81 731 16 53, 81 731 16 54, 81 731 16 55, 81 731 16 56, 81 731 16 57, 81 731 16 58, 81 731 16 59, 81 731 17 00, 81 731 17 01, 81 731 17 02, 81 731 17 03, 81 731 17 04, 81 731 17 05, 81 731 17 06, 81 731 17 07, 81 731 17 08, 81 731 17 09, 81 731 17 10, 81 731 17 11, 81 731 17 12, 81 731 17 13, 81 731 17 14, 81 731 17 15, 81 731 17 16, 81 731 17 17, 81 731 17 18, 81 731 17 19, 81 731 17 20, 81 731 17 21, 81 731 17 22, 81 731 17 23, 81 731 17 24, 81 731 17 25, 81 731 17 26, 81 731 17 27, 81 731 17 28, 81 731 17 29, 81 731 17 30, 81 731 17 31, 81 731 17 32, 81 731 17 33, 81 731 17 34, 81 731 17 35, 81 731 17 36, 81 731 17 37, 81 731 17 38, 81 731 17 39, 81 731 17 40, 81 731 17 41, 81 731 17 42, 81 731 17 43, 81 731 17 44, 81 731 17 45, 81 731 17 46, 81 731 17 47, 81 731 17 48, 81 731 17 49, 81 731 17 50, 81 731 17 51, 81 731 17 52, 81 731 17 53, 81 731 17 54, 81 731 17 55, 81 731 17 56, 81 731 17 57, 81 731 17 58, 81 731 17 59, 81 731 18 00, 81 731 18 01, 81 731 18 02, 81 731 18 03, 81 731 18 04, 81 731 18 05, 81 731 18 06, 81 731 18 07, 81 731 18 08, 81 731 18 09, 81 731 18 10, 81 731 18 11, 81 731 18 12, 81 731 18 13, 81 731 18 14, 81 731 18 15, 81 731 18 16, 81 731 18 17, 81 731 18 18, 81 731 18 19, 81 731 18 20, 81 731 18 21, 81 731 18 22, 81 731 18 23, 81 731 18 24, 81 731 18 25, 81 731 18 26, 81 731 18 27, 81 731 18 28, 81 731 18 29, 81 731 18 30, 81 731 18 31, 81 731 18 32, 81 731 18 33, 81 731 18 34, 81 731 18 35, 81 731 18 36, 81 731 18 37, 81 731 18 38, 81 731 18 39, 81 731 18 40, 81 731 18 41, 81 731 18 42, 81 731 18 43, 81 731 18 44, 81 731 18 45, 81 731 18 46, 81 731 18 47, 81 731 18 48, 81 731 18 49, 81 731 18 50, 81 731 18 51, 81 731 18 52, 81 731 18 53, 81 731 18 54, 81 731 18 55, 81 731 18 56, 81 731 18 57, 81 731 18 58, 81 731 18 59, 81 731 19 00, 81 731 19 01, 81 731 19 02, 81 731 19 03, 81 731 19 04, 81 731 19 05, 81 731 19 06, 81 731 19 07, 81 731 19 08, 81 731 19 09, 81 731 19 10, 81 731 19 11, 81 731 19 12, 81 731 19 13, 81 731 19 14, 81 731 19 15, 81 731 19 16, 81 731 19 17, 81 731 19 18, 81 731 19 19, 81 731 19 20, 81 731 19 21, 81 731 19 22, 81 731 19 23, 81 731 19 24, 81 731 19 25, 81 731 19 26, 81 731 19 27, 81 731 19 28, 81 731 19 29, 81 731 19 30, 81 731 19 31, 81 731 19 32, 81 731 19 33, 81 731 19 34, 81 731 19 35, 81 731 19 36, 81 731 19 37, 81 731 19 38, 81 731 19 39, 81 731 19 40, 81 731 19 41, 81 731 19 42, 81 731 19 43, 81 731 19 44, 81 731 19 45, 81 731 19 46, 81 731 19 47, 81 731 19 48, 81 731 19 49, 81 731 19 50, 81 731 19 51, 81 731 19 52, 81 731 19 53, 81 731 19 54, 81 731 19 55, 81 731 19 56, 81 731 19 57, 81 731 19 58, 81 731 19 59, 81 731 20 00, 81 731 20 01, 81 731 20 02, 81 731 20 03, 81 731 20 04, 81 731 20 05, 81 731 20 06, 81 731 20 07, 81 731 20 08, 81 731 20 09, 81 731 20 10, 81 731 20 11, 81 731 20 12, 81 731 20 13, 81 731 20 14, 81 731 20 15, 81 731 20 16, 81 731 20 17, 81 731 20 18, 81 731 20 19, 81 731 20 20, 81 731 20 21, 81 731 20 22, 81 731 20 23, 81 731 20 24, 81 731 20 25, 81 731 20 26, 81 731 20 27, 81 731 20 28, 81 731 20 29, 81 731 20 30, 81 731 20 31, 81 731 20 32, 81 731 20 33, 81 731 20 34, 81 731 20 35, 81 731 20 36, 81 731 20 37, 81 731 20 38, 81 731 20 39, 81 731 20 40, 81 731 20 41, 81 731 20 42, 81 731 20 43, 81 731 20 44, 81 731 20 45, 81 731 20 46, 81 731 20 47, 81 731 20 48, 81 731 20 49, 81 731 20 50, 81 731 20 51, 81 731 20 52, 81 731 20 53, 81 731 20 54, 81 731 20 5

Mapa turystyczna terenu LGD Doliną Wieprza i leśnym szlakiem.

LEGENDA

	szlaki piesze		droga krajowa		hotel
	szlaki rowerowe		droga wojewódzka		punkt widokowy
	trasy nordic walking		droga powiatowa, gminna		pole biwakowe
	szlak gen. Kleeberga		kolej		stadnina koni
	szlaki rowerowe		parking, stacja paliw		Zabytki archeologiczne
	miejsca wodowania przystań kajakowa		Obiekty dziedzictwa kulturowego		kościół
	obszary chronione		Kluby i obiekty sportowe		poczta
	granice parku		Baza noclegowa i gastronomiczna		ośrodek zdrowia
	pomnik przyrody		baza Agroturystyka		muzeum
			leśniczówka		kopalnia piasku

Rejestr zabytków

- Kamionka - 11 obiektów zabytkowych, w tym kościół i przystanek
- Wola Wola - 11 obiektów zabytkowych, w tym kościół
- Łuczka - 11 obiektów zabytkowych, w tym kościół
- Serniki - 11 obiektów zabytkowych, w tym kościół
- Kock - 11 obiektów zabytkowych, w tym kościół
- Firlej - 11 obiektów zabytkowych, w tym kościół
- Dębica - 11 obiektów zabytkowych, w tym kościół
- Białobrzegi - 11 obiektów zabytkowych, w tym kościół
- Białobrzegi - 11 obiektów zabytkowych, w tym kościół
- Białobrzegi - 11 obiektów zabytkowych, w tym kościół